

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva 5
— Telefon številke 31-22, 31-23, 31-24,
31-25, 31-26.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 34-92 in 33-92.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.

Računi pri poš. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17.749.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglaševanje
iz Kr. Italije in inozemstva ima
Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 30.— Din.
Za inozemstvo 50.— Din.

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26.

Rokopisi se ne vračajo.
UNICA RAPPRESENTANTE
per le inserzioni dal Regno d'Italia
e dall'estero è
l'Unione Pubblicità Italiana S.A.,
Milano

Italijanske čete v Prizrenu

Zasedle so tudi mesta Peć, Tetovo, Gostivar in Kičevo

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 13. maja naslednje 342. vojno poročilo:

V Vzhodni Albaniji so naše čete, nadaljujoč okupacijo zavojevalnih ozemelj, dosegle Peć, Prizren, Tetovo, Gostivar in Kičevo.

V Grčiji so dokončale okupacijo Epira, Akarnanije in Etoije ter dosegle Missolongi in Lepanto v zalivu Patras.

V noči na 12. maja so bombniške formacije nemškega letalskega zbora z znatnim uspehom napadle važne objekte na oporiščih Malte.

V Cirenajki je prišlo do živahnih akcij sprednjih italijansko-nemških oddelkov pri Sollumu in Tobruku. Italijanski in nemški letalski oddelki so večkrat zaporedoma bombardirali oporišča v Tobruku; en rusilec je bil zadet in zažgana so bila skladišča municije ter rezervuarji goriv.

V Vzhodni Afriki se pod velikimi težavami, podžigan od dela in vzora Kr. Vis. vojvode d'Aosta nadaljuje junjski odpor naših čet.

Kralj in Cesar v južni Albaniji

Rim, 13. maja. d. Italijanski Kralj in Cesar Viktor Emanuel je iz Valone, kamor je bil prispel v soboto zvečer, nadaljeval v ponedeljek svoje inspekcijsko potovanje po južni Albaniji. Razen odsekov italijanske fronte je Italijanski Kralj in Cesar posetil tudi mesta Porto Edda, Delvino in Argirokastro.

Angleška matična ladja hudo poškodovana

Rim, 13. maja. Kakor poroča »Popolo di Roma« iz Algeirsa, se mora smatrati, da je angleška letalska matična ladja, ki so jo na zapadnem Sredozemskem morju napadla italijanska torpedna letala, docela onesposobljena za borbo. Kakor je bilo mogoče ugotoviti, je bila angleška vojna ladja izredno hudo zadeta. Sedaj se pomika z zelo zmanjšano brziho tik ob francoskih teritorialnih vodah v smeri proti Gibraltar-

ju. Opazovalci, ki so videli poškodovano angleško matično ladjo, pravijo, da naprava vtis, kakor da se bo vsak trenutek potopila.

Pomen italijanskega pohoda proti Grčiji

Sofija, 13. maja. s. Oficiozni »Dnes« posveča poseben članek angleškemu porazu na Balkanu ter poudarja važnost in pomen italijanske oborožene akcije proti Grčiji. Ta akcija je popolnoma preobrnila načrte Anglije, ki je hotela pričeti vojno z državama osi s pomočjo Grčije, Jugoslavije in Turčije.

Prosta plovba skozi Dardanele

Sofija, 13. maja. s. Bolgarsko časopisje poroča, da je plovba po odstranitvi angleških ladij z Marmarskega in Egejskega morja med deželami ob Črnem morju znatno olajšana. Sedaj morejo ruski, rumunski in bolgarski parniki normalno prevažati blago skozi Dardanele.

Iz Hrvatske

Zagreb, 13. maja. rs. O priliki današnjega slovesnega podpisa nemško-hrvatske razmejitvene pogodbe je general Kvaternik snočil priredil banket na čast nemški misli, ki je včeraj s hrvatskimi delegati končala razmejitveno delo.

Zagreb, 13. maja. rs. Snoči je hrvatska vlada izdala odlok o ustanovitvi državne emisijske banke. Sedež banke bo v Zagrebu. Njena organizacija in njen delokrog bosta določena pozneje. Banka bo prevzela vse posle bivše jugoslovanske Narodne banke ter bo pod neposrednim nadzorom ministrstva za narodno gospodarstvo.

Zagreb, 13. maja. s. Katoliški tednik »Hrvatska straža« objavlja zanimiv članek o hrvatski državi, v katerem pravi, da Jadransko morje ne loči, ampak združuje obe državi, med katerima obstoji že od nekdaj intimna kulturna in gospodarska vez. Članek nadaljuje: Davna preteklost pa tudi sedanost kaže, da je Hrvatska vstala po dobri volji Duceja in Führerja. Hrvatska se bo konsolidirala in bo sodelovala pri evropski obnovi v duhu in idealih Mussolinija in Hitlerja.

Odhod bivšega jugoslov. poslanstva iz Bukarešte

Bukarešta, 13. maja. d. Diplomatski zastopnik bivše jugoslovanske vlade je zaprosil za potne liste zase, kakor tudi za vse člane bivšega jugoslovanskega poslanstva. Kakor javljajo z merodajnega mesta, bo bivše jugoslovansko poslanstvo že v naslednjih dneh zapustilo rumunsko prestonico ter preko Moskve odpotovalo v Zedinjene države.

Aretacije židov v Budimpešti

Budimpešta, 13. maja. s. Madžarska policija je ostro nastopila proti širjenju alarmantnih in napačnih vesti, ki izvirajo iz židovskih krogov. Pri zadnji raciji je policija aretirala v javnih lokalih trideset razširjalcev lažnih vesti, med katerimi so bili po večini židje.

Prepoved angleških filmov na Madžarskem

Budimpešta, 13. maja. s. Madžarski notranji minister je izdal odredbo, po kateri izgube z 31. julijem zakonsko veljavno vse pogodbe, sklenjene med židovskim kapitalom in kinematografskimi podjetniki. Madžarske oblasti so z današnjim dnem prepovedale tudi vse angleške filme. Prepoved se ne tiče filmov ameriškega izvora.

Nemško-ruska gospodarska pogajanja

Berlin, 13. maja. s. Ruski komisar za zunanjo trgovino Krutikov, ki se je nekaj tednov mudil v Nemčiji, kjer je z nemškimi odgovornimi krogi razpravljal o trgovini med Nemčijo in Rusijo, se je vrnil v Moskvo.

Vojni minister Daskalov na inspekcijskem potovanju

Sofija, 13. maja. d. Bolgarski vojni minister general Daskalov je nastopil inspekcijsko potovanje po pokrajinah, ki jih je zasedla bolgarska vojska v zapadni Traciji. Na povabilo nemškega vojnega poveljstva bo obiskal tudi Solun in nato morda tudi Atene. Kakor zatrjujejo v poučenih krogih, bo general Daskalov o priliki poseta v Atenah razpravljal z zastopniki nemškega vrhovnega poveljstva o nekaterih upravnih zadevah, ki se tičejo Makedonije in Tracije in sodelovanja bolgarskih in nemških vojaških oblasti v upravi teh pokrajin.

La visita dell'Ecc. il Commissario all'auto-treno sanitario — Poset Eksc. Komisarja pri avtomobilski higijenski postaji

Ljubljana, 13. maja. Poročali smo že o nemškem posetu Komisarja pri avtomobilski higijenski postaji. Tokrat približujemo o visokem obisku dve sliki, ki zgovorno ilustrirata naše poročilo v točevi številki »Jutra«, ko se je gospod Komisar mudil med šolsko mladino.

L'Ecc. il Commissario Emilio Grazioli fra la gioventù scolastica, che attende la visita del medico. — Ekszellenca Komisar Emilio Grazioli med šolsko mladino, ki čaka na zdravniški pregled

L'Ecc. il Commissario Emilio Grazioli scende dall'autoambulanza dopo la visita Ekszellenca Komisar Emilio Grazioli izstopa po ogledu iz ambulanta avtomobila

Rudolf Hess zblaznel

Berlin, 13. maja. s. Tiskovni urad Narodno socialistične stranke objavlja:

Tovariš Rudolf Hess, ki mu je vodja zaradi bolezni, za katero je bolehal že leta, najstrože prepovedal udeleževati se kot letalec, je v nasprotju s to prepovedjo v zadnjem času prišel do nekega letala. V soboto 10. maja proti 18. je tovariš Hess odletel iz Augsburga in se do danes ni več vrnil. Zmehani slog pisma, ki ga je zapustil, kaže sledove duševne zmedenosti in se je bati, da je tovariš Hess postal žrtev napada blaznosti. Vodja in kancelar Hitler je takoj odredil, naj se približni tovariši Hessa, ki so edini vedeli za te polete, aretirajo, ker jih niso zabranili, ne prijavili, čeprav jim je bila Hitlerjeva prepoved dobro znana. V teh okoliščinah se mora narodno socialistično gibanje, na žalost, sprijazniti z mislijo, da je tovariš Hess postal žrtev tega nesrečnega poleta.

Berlin, 13. maja. d. V merodajnih berlinskih krogih so opoldne inozemskim novinarjem izjavili, da bi bilo napačno prida-jati koraku, ki ga je napravil namestnik po rodu Angležinja. V zadnjem času je bil zelo potr in je kazal znake duševne zmedenosti. Ugotovljeno je, da se je zlasti zadnje tedne zatekal k raznim astrologom in magijam in nadaljnja preiskava bo ugotovila, kakšen vpliv so imeli ti ljudje na njegovo duševno razpoloženje, nobenega dvoma pa ni, da je napravil svoj korak pod vplivom blaznih predstav in da je hotel doprinese tudi največjo osebo žrtev za čim prejšnjo dokončanje sedanje vojne. Kakor je sedaj ugotovljeno, je Hess pristal s svojim letalom v Angliji. Ta njegov korak ne bo prav nič izpremenil na odločitvi vodje in kancelarja Hitlerja ter se bo sedanja vojna proti Angliji nadaljevala tako dolgo, dokler ne bodo odstranjeni sedanji angleški vladodržalci ali pa prisiljeni k sklenitvi miru.

Hess zasilo pristal v Angliji

Lizbona, 13. maja. Po semkaj prispehli vesteh je namestnik vodje in kancelarja Hitlerja, Rudolf Hess, pristal v Angliji. Pri Glasgou je skočil s padalom iz letala, ki je nato treščilo na tla in se razbilo. Hess je bil prepehan v London, kjer so ugotovili, da je živčno docela izčrpan. Oddal so ga v sanatorij.

Strankina pisarna

Berlin, 13. maja. d. Kancelar Hitler je izdal naslednje odredbe: Urad reprezentance vodje se bo imenoval

odsej »Strankina pisarna«, ki bo odvisna naravnost od mene. Pisarno bo vodil kakor doslej državni vodja stranke Martin Bormann.

Dan Italijanov

Rim, 13. maja. s. V Službenem listu Tajnika Fašistične Stranke je bilo včeraj objavljeno: 18. maj XIX. Dan Italijanov po svetu, ki ga priredi Družba »Dante Alighieri« bodo v vseh mestih poslavili s posebnimi proslavami.

Poljski general Sosnkovsky ranjen v Londonu

Lizbona, 13. maja. s. Iz Londona poročajo, da je bil general Sosnkovsky, podpredsednik emigrantske poljske vlade v Londonu, ranjen preteklo soboto zvečer ob priliki velikega nemškega letalskega napada na London. Neka bomba je treščila v bližino hiše, v kateri se je Sosnkovsky tedaj mudil. Generala je zadela drobna bomba. Pozneje so ga morali operirati.

Čuvanje gozdnih kompleksov

Reka, 12. maja. s. Na svojem povratku iz Albanije je prispel semkaj namestnik general Agostini, poveljnik gozdne milice, čigar čete so sedaj zaposlene z normalnimi nalogami tehnične značaja. Razpostavljene so kot posadke za čuvanje raznih važnih gozdnih kompleksov. General Agostini je sprejel potrebne ukaze od poveljnika druge armije generala Ambrosia ter v soglasju s prefektom že izvaja svoje civilne posle v reškem okrožju ter v ozemlju Kolpe, kjer je proučil že vse važnejše šumske probleme.

Lesni alkohol

Za avtomobile na Finskem
Helsinki, 13. maja. s. Vsi lastniki motornih vozil na Finskem so odobrili načrt petorice največjih podjetij v deželi, ki mislijo skupno zgraditi veliko rafinerijo za lesni alkohol, da bi z njim nadomestili bencin za pogon avtomobilskih motorjev.

Važna starinska najdba

Helsinki, 13. maja. s. V severni Finski so našli sulično ost iz kamene dobe. Temu odkritju prispejajo starinoslovci največjo važnost. Sulična ost je brezhibno ohranjena in utegne biti stara kakih 4000 let.

E. I. A. R. RADIO LUBIANA

Radijske poslušalce, ki sledijo pouku italijanskega jezika po radiu, opozarjamo, da bo predavatelj g. prof. dr. Stanko Leben v svojem predavanju v sredo, 14. t. m. ob 19. uri še razlagal besedilo druge lekcije, ki je bila objavljena v nedeljski številki.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 13. maja. Vrhovno vojno poveljništvo je izdalo danes naslednje poročilo:

Podmornice so potopile po vztrajnih, večdnevni napadih v konvoju, ki je bil močno zavarovan z rušilci, 9 sovražnih trgovskih ladij s skupno 56.248 tonami. Tako je bilo z napadi podmornic na ta konvoj, vstevši že objavljene uspehe, potopljenih 13 sovražnih trgovskih ladij s skupno 76.248 tonami.

Letalstvo je zadnje noč z dobrim učinkom bombardiralo pristaniška mesta v južni in jugovzhodni Angliji.

Bojna letala so potopila podnevi pred škotsko vzhodno obalo trgovsko ladjo z 8.000 tonami, zadnje noč pa majhno bojno ladjo pri Landsendu. Z bombami in obstreljevanjem so nadalje težko poškodovale dve veliki trgovski ladji in stražni čoln.

V Severni Afriki so oklopni vozovi nemškega afriškega zbora pri Tobruku do kraja sestrellili neko angleško baterijo. Pri Sollumu obojestransko živahno delovanje izvidniških oddelkov. Nemška bojna in strmoglavna letala so skupno z oddelki italijanskega letalstva bombardirala ostrbovalne naprave sovražnika pri Tobruku. V luki je začela goreti ladja.

V zalivu Sudi in južno od otoka Krete so nemška bojna letala hudo poškodovale več trgovskih ladij.

Na otoku Malte so nemška letala napadla vojaško važne naprave z dobrim učinkom, med drugim tudi letališče v Luccii in pristanišče v La Valetti.

Sovražnik je metal zadnje noč s slabimi silami bombe v zapadni in jugozapadni

Nemčiji. Po nekaterih mestih, med njimi v Mannheimu in Kölnu, so nastali požari v stanovanjskih okrajih in industrijskih napravah. Stvarna škoda in izgube mrtvih in ranjenih so majhne.

Eskadrila strmoglavnih letal pod vodstvom nadporočnika Riegerja se je posebno odlikovala pri uspešnem napadu na angleški pomorski odred pred Ben-gazijem v noči na 11. maj.

Nemške čete zasedle otok Milos

Berlin, 13. maja. s. Javljajo, da so nemške zavzele sredozemski otok Milos iz skupine Cikladov. Zasedli so posadko 118 Angležev in 200 Grkov.

Izgube grške vojne mornarice

Berlin, 13. maja. s. Medtem ko je grško brodogradništvo krilo britanski umik in ščitilo vkrcavanje angleških oddelkov in je bilo zato izpostavljeno nemškim zračnim napadom, je izgubilo eno oklopno, tri rušilce in sedem torpedovk. Grško brodogradništvo je obsegalo vsega skupaj dve oklopnici, deset rušilcev in trinajst torpedovk.

Letalski promet Berlin—Atene

Berlin, 13. maja. rs. Od danes naprej je ponovno uveden redni letalski promet na progi Berlin—Dunaj—Budimpešta—Beograd—Sofija—Solun—Atene.

Neprestani letalski napadi na Anglijo

Angleški parlament, westminstrska opatija in britanski muzej hudo poškodovani

Berlin, 13. maja. d. Tudi v noči na terek so bombniki nemškega letalstva navzlic dokaj neugodnemu vremenu nadaljevali napade na angleške luke, na pristaniške naprave in na mnoge druge vojaško važne objekte v južni in jugozapadni Angliji, kjer so v obalnih predelih povzročili veliko gromotno škodo. Posadke prvih letal, ki so se vrnile, poročajo, da so napadi docela uspešni.

Manjše skupine angleških letal so pretekle noč preletele razne predele v zapadni in jugozapadni Nemčiji. Na mnoga mesta so bile vržene bombe, ki pa nikjer niso povzročile škode na vojaških objektih. Škoda na drugih objektih se mora smatrati za nepomembno.

Berlin, 13. maja. s. V noči na 12. t. m. so nemška letala v nizkem poletu napadla 44 angleških letališč ter uničila na tleh mnogo angleških letal.

Novi York, 13. maja. d. Londonski poročevalci ameriškega tiska še zmerom obširno opisujejo nemški letalski napad na London v noči na nedeljo ter ga soglasno označujejo za najstrašnejšega, kar jih je v sedanjih vojni doživela britanska prestolnica. Listi poročajo, da so bili med javnimi zgradbami hudo poškodovani tudi parlament, westminstrska opatija ter britanski muzej. »New York Post« piše, da štrli srednjemu ruševin kvišku le še kamenito ogrado westminstrske opatije. Po mnenju strokovnjakov bo streho opatije morda še mogoče popraviti. Orgle, ki spadajo med najznamenitejše v Angliji, so ostale nepoškodovane. Starinske kamnitne oboke tako imenovane malega samostana westminstrske opatije je ogenj hudo poškodoval. Opremo glasbene dvorane opatije kakor tudi knjižnico z dragoceni pergamenti in znameniti »kamen kronanje« so že pred dalje časa spravili na varno.

Rim, 13. maja. s. Angleška propaganda je začela izdajati dramatične popise letalskih napadov, da bi čim bolj razgalila Američane in pospešila intervencijo Zedinjenih držav. Po zadnjem napadu na London je službena angleška agencija objavila bilanco o velikem razdejnanju požarih in eksplozijah, ki so jih povzročile številne bombe nemškega letalstva. Reuter poroča, da je bila močno poškodovana tudi spodnja zbornica, ki dolgo ne bo mogla služiti svojemu namenu. Nemške bombe so prav tako

močno prizadele tudi poslaniško tribuno v lordski zbornici.

Vojna na morju

Stockholm, 13. maja. d. Angleški radio objavlja uradno poročilo angleške admiralitete, ki z obžalovanjem sporoča, da sta bili stražni ladji »Rochebonne« in »Kopanes« potopljeni.

Berlin, 13. maa. s. Nemške podmornice so zadnje dni potopile trinajst sovražnih ladij s skupno nosilnostjo 76.000 ton, ki so plule v konvoju pod varstvom rušilcev.

London, 13. maja. Agencija Associated Press poroča, da se po podatkih, ki jih navaja Brassejev mornariški letopis, čeni, da je bilo potopljenih 79 odstotkov vseh nemških podmornic, ki so bile v zadnjih 12 mesecih uvrščene v podmorniško vojno.

Inserirajte v „Jutru“!

Bolgarski generalni komisar za zasedeno Makedonijo in Tracijo

Odpoklic sovjetskega poslanika Lavrentjeva iz Sofije

Sofija, 13. maja. d. V Sofiji pričakujejo, da bo že v prihodnjih dneh imenovan poseben bolgarski generalni komisar za zasedena ozemlja v Makedoniji in Traciji. Kot kandidata za mesto generalnega komisarja omenjajo v poučenih krogih bivšega zunanjega ministra v Cankovi vladi ter sedanjega vladnega poslanca in predsednika zunanjepolitičnega odbora v sobranju Kalfova. Sedež generalnega komisarata bo bržkone v Sofiji. Prihodnje dni bo imenovan tudi bolgarski poslanik za Hrvatsko.

Bolgarsko poslanstvo v Atenah posluje za sedaj dalje in bo tamkajšnji bolgarski poslanik ostal na svojem mestu, dokler ne bo tudi nemško poslanstvo v Atenah poslovalo v sedanjem obsegu.

Odpoklic sovjetskega poslanika iz Sofije Lavrentjeva je zbudil v bolgarskih političnih krogih veliko pozornost ter se o ozadiju odpoklica širijo vsakovrstni komentarji. V nekaterih sovjetskih krogih so mnenja, da se sovjetski poslanik ne bo več vrnil na

svoje službeno mesto. V teh krogih tolmačijo odpoklic sovjetskega poslanika kot dokaz, da dosedanja sovjetska politika na Balkanu ni dosegla pravega uspeha ter je zaradi tega treba najti krivice.

Roosevelt je odgodil napovedani govor

Prej hoče še proučiti odmev izjav svojih sodelavcev

Washington, 13. maja. s. Iz Bele hiše poročajo, da Roosevelt ne bo govoril jutri, temveč 27. maja. To dejstvo si v ameriških političnih krogih različno tolmačijo. Pravi, da je preložitev posledica javne reakcije na nedavne govore predsednikovih sodelavcev; ta odziv ni bil takšen, kakor so ga pričakovali v Beli hiši. Razen tega baje predsednik misli, da bi bila kljub napetosti javnega mnenja vsaka odločitev prezgodnja, zaradi česar hoče najprej točno spoznati pomen in vpliv teh govorov. Pooblašeni krogi so razširili mnenje, da je treba smatrati glasove o bližnji odločitvi zastran spremljevanja trgovskih ladij po vojnih ladjah Zedinjenih držav za pretirane. Podčrtavajo tudi, da je predsednik, čeprav še bolan, že obnovil svoje stike z ministri.

Določbe o zaplembi tujih ladij

New York, 13. maja. d. Kakor poroča agencija Associated Press iz Washingtona, je večer trgovinski odbor ameriškega senata sprejel zakon, ki pooblašča vlado Zedinjenih držav, da sme prevzeti vse inozemske ladje, ki se nahajajo po lukah Zedinjenih držav. Senatski odbor je k temu zakonskemu načrtu, ki je bil že prej sprejet v reprezentančni zbornici, dodal še dopolnilni predlog, ki prepušča ameriški vladi prevzeti kakor ladjo, ki je v direktni posesti kake tuje države. Izvzete so samo ladje, ki jih vlada lahko odkupi. Predsednik trgovinskega odbora Bailey je ob tej priliki izjavil, da nobena izmed tujih ladij, kolikor jih je v ameriških lukah, ne pripada direktno vladi kake tuje države, namreč so vse zasebna last. Zakonski načrt je bil nato z dopolnilom vred sprejet z 11 glasovi proti štirim.

Nadaljnji dodatni predlog, ki ga je senatski odbor obravnaval, določa, da zakon o prevzemu tujih ladij ne more veljati za ladje, ki so prispele v Ameriko 60 dni pred Rooseveltovo zahtevo po zaplembi. Predsednik odbora je k temu pripomnil, da ima ta dodatni predlog namen, preprečiti, da ne bi bile prevzete ladje na podlagi sklepa, da je zakon že sedaj v veljavi. Tretji dodatni predlog, ki ga je obravnaval trgovinski odbor senata, zahteva primerno postopanje s posadkami prevzetih tujih ladij. Te določbe pa ne veljajo za osebe, ki so prekršile ameriške zakone, torej tudi ne za mornarje držav osi, ki so bili obdolženi sabotažnih dejanj.

Nadomestilo za izgube angleških ladjev

New York, 13. maja. d. Današnji ameriški listi objavljajo statistiko odbora za trgovinsko mornarico, ki izkazuje razmerje med trgovinskimi brodovi, ki ga je Anglija izbrubila v sedanjih vojni in med novimi gradnjami, ki so bile medtem naročene, odnosno ki so že v delu. Po teh podatkih

naj bi bilo 80% potopljenega angleškega trgovinskega brodograd v kratkem zamenjana z novimi ladjami, ki so bile že naročene bodisi v Angliji bodisi v Zedinjenih državah, odnosno ki se že grade. Nadalje objavljajo ameriški listi vest, da je vojaški odbor v reprezentančni zbornici soglasno sprejel zakonski načrt, ki zabranjuje izvoz vsakršnega vojaško važnega materiala in surovin s Filipinskega otočja v državi osi.

Protest newyorške evangelske sinode

New York, 13. maja. d. Kakor poroča agencija Associated Press, se je newyorška evangelska sinoda na svojem kongresu izrekla proti nameramam uvedbe ameriških konvojov za transport ameriškega vojnega materiala v Anglijo. Evangelska sinoda je poslala predsedniku Rooseveltu pismo, naj izpolni svojo volilno obljubo, da ne bo dopustil, da bi se kdaj kak ameriški vojak moral boriti v tujih vodah.

Za zaščito italijanskih in nemških mornarjev

New York, 13. maja. s. Podpredsednik ameriškega odbora za zaščito v inozemstvu rojenih, Dalaci, je poslal pravosodnemu ministru Jacksonu pismo, v katerem protestira proti internaciji italijanskih in nemških mornarjev. Po njegovi sodbi so te aretacije izraz vojnega histerizma. Dalaci pravi v pismu, da govori v imenu 15 milijonov organiziranih Američanov.

Stavka v ladjedelnicah San Francisco

New York, 13. maja. d. Kakor poroča agencija Associated Press iz San Francisco je zaradi stavke strojnikov zastalo delo v 11 tamkajšnjih ladjedelnicah in dohodi 15.000 do 20.000 delavcev je ostalo brez dela. Oblasti so z močnimi policijskimi oddelki zavarovale počivačo ladjedelnice.

Ameriške ladje na poti proti Rdečemu morju

New York, 13. maja. rs. Kakor poročajo ameriške agencije, je dobilo dvajset ladij nalog za plovbo v smeri Rdečega morja. Ladje bodo vozile vojni material za angleško vojsko na Srednjem vzhodu. Druge dvajset ladij je dobilo nalog, da morajo biti vsak čas pripravljene za odhod. Po istih informacijah so ameriški državni uradi mnogo razmišljali o vprašanju zaščite teh ladij in njih moštva.

Reden letalski promet med Ameriko in Irsko

Dublin, 13. maja. rs. S 23. t. m. se bo pričel reden letalski promet med Foyne-om (Irsko) in Zedinjenimi državami.

Poset g. Komisarja pri Dopolavoru Oboroženih Sil

Ljubljana, 13. maja

Davi je Eksc. Komisar Graziosi v spremstvu majorja Cavallera, dodeljenega Komisarjatu, napravil poset na sedežu Dopolavora Oboroženih Sil. G. Komisar se je mudil v raznih lokalih ter je dal navodila za sistematično organizacijo Dopolavora.

Prošle dni se je mimogrede na svojem povratku iz Albanije mudil v Ljubljani generalni namestnik Avgust Agostini, poveljnik narodne gozdarske milice. Bil je sprejet pri g. Komisarju ter sta v razgovoru proučevala važne gozdarske probleme Ljubljanske pokrajine, zlasti kar se tiče učinkovitega varstva in smotrnega izkoriščanja gozdnega stanja pokrajine.

Španska politika ostane nespremenjena

Madrid, 13. maja. d. Razen obširnih izprememb v civilni upravi so bili večer objavljeni tudi razni odloki generala Francosa o izpremembah na vodilnih mestih v španski vojski. Med drugim je bil imenovan dosedanj španski visoki komisar v Maroku Ascensio Cabilillas za šefa španske generalnega štaba. Za guvernerja Balearskih otokov je bil imenovan general Gonzales, ki v tem svojstvu nadomešča dosedanjega guvernerja generala Kindelana. General Kindelan je bil imenovan za komandanta četrtga španskega vojnega okrožja. Dosedanji poveljnik maroške vojske general Miguel Ponte je bil imenovan za poveljnika drugega španskega vojnega okrožja.

Madrid, 13. maja. s. Uvodniki večernih listov opozarjajo na nedavna imenovanja visokih častnikov v španski vojski ter opozarjajo, da ne gre za dogodke, ki bi mogli vplivati na špansko zunanjo politiko, kakor jo je določil general Franco julija meseca 1936. Ta politika bo ostala zmerom ista, kljub sumljivim poskusom znane propagande, ki je sovražna španiji in njemu režimu.

Gandhijev odgovor Londonu

Kabul, 13. maja. s. V daljšem članku, ki so ga objavili vsi indijski listi, je Gandhij zavzel svoje stališče glede najnovejšega govora, ki ga je imel angleški minister za Indijo Amery. Angleški minister, pravi Gandhij, ni samo skušal prikriti pravega položaja v Indiji, marveč je tudi povzročil resnico, ko je trdil da je Anglija dala Indiji mir in blagostanje. Očitno je še enkrat pozabil na vse hude incidente, ki so se doslej pripetili prav na področju takih zvalih neodvisnih pokrajinskih vlad. Teh je izredno malo in še to zgolj navidezne vlade. Angleški režim je Indijo uničil. Amery žali in napada indijske intelektualce, če pravi, da bi se morale različne indijske stranke združiti. Vsa angleška politika gre namreč za to, da bi tako združitev političnih sil v Indiji preprečila. Ločitev ljudi na posamezne stranke bo še nadalje najvažnejši element angleške oblasti v Indiji. Če bi se zgodilo, da bi bila ta oblast nekega dne odpravljena, bi bila prva logična posledica tega dogodka združitev vseh strank. Ko Amery pravi, da hoče indijski kongres vse ali nič, spet laže, kajti ponudbe, ki so bile doslej stavljene, predstavljajo baš nasprotno od onega, kar je bilo zahtevano. Naravnost smešno pa je trditev o tako zvanem blagostanju v Indiji. Ogromne množice indijskega ljudstva so do kraja obubožale. Dejanje Angleži Indijo zatirajo.

Odklonjene ameriške ponudbe Iraku

Carigrad, 13. maja. s. Iraški uradni krogi so izjavili, da so v tednu pred spopadom z Anglijo ameriške oblasti poskušale vse, da bi Irak pregovorile, da bi se vdal angleški volji Minister Zedinjenih držav je iraške oblasti celo obvestil, da je Roosevelt pripravil dobavitelj Iraku orožje, če bi Anglija dobila prste roke v tej deželi. Irak pa je vedel, kakšna je bila pomoč, ki jo je bila Amerika obljubila. Grčiji in bivši Jugoslaviji ter je iz tega izvajal potrebne konsekvence.

Pappen se vrača v Ankaru

Bukarešta, 13. maja. s. Nemški veleposlanik v Turčiji von Pappen je večer s posebnim letalom pristal v Bukarešti. Prispel je iz Berlina in je namenjen v Ankaru.

Admiral Darlan pri Hitlerju

Berlin, 13. maja. s. Kancelar Hitler je sprejel v prisotnosti zunanjega ministra Ribbentropa podpredsednika francoske vlade admirala Darlana.

Zasedanje tajnega konzistorija

Vatikan, 13. maja. s. V dvorani konzistorija je bil večer pod papeževim vodstvom v prisotnosti 21 kardinalov tajni konzistorij, na katerem so razpravljali o potrebah nekaterih višjih cerkvenih ednic. Na tej konzistorialni seji je papež objavil imenovanje petih novih škofov.

Vatikansko mesto, 12. maja. s. Papež je večer prisostvoval tajnemu konzistoriju za imenovanje 4 novih škofov. Na konzistoriju je bilo prisotnih 21 kardinalov. Imenovani so bili naslednji škofje: Joao de Matha Amaral za amazonskega škofa v Braziliji, Virgilij de Valstagna, apostolski propovednik, za škofa v Carpiju, Teofil de Andrade za škofa v Nampuli (Mozambique), duhovnik Emerik de Treves za škofa v Titliaru.

Nesreča panamskega parnika

Bukarešta, 13. maja. rs. Panamski parnik »Pizote«, ki je prevažal železno orodje v Evropo v Palestino, se je trideset milj od Konstante ponesrečil. Moštvo, obstoječe iz 28 mož posadke, se je rešilo.

Zgrešeni načrti

Angloameriške namere so doživele polom na vojaškem in političnem področju

Rim, 13. maja. s. Revija »Politica Sociale« objavila članek, v katerem podčrtava Mario Appellius vojaški in politični razvoj sedanje vojne na podlagi načrtov plutokracij ter zmagovite realnosti držav osi.

V članku pravi pisec, da sta imela Churchill in Bela hiša velik program, vsebujoč gigantski vojni načrt, ki bi se moral uresničiti v teku prvega četrtletja 1941 in čigar glavni cilji so bili naslednji:

1. premagati Italijo in zloniti osi;

2. razbiti trojni pakt z oddaljitvijo Japonske od Berlina s pomočjo intrig v Moskvi;

3. ustvariti na Balkanu kontinentalno fronto, na kateri bi morale vojske Jugoslavije, Grčije in Turčije prevzeti vlogo prednje straže velike angleške imperialne armade, dokler ne bi Roosevelt izpremenil Zedinjenih držav v orjaško tovarno orožja;

4. premagati sile osi iz Afrike ter se poslužiti Afrike kot velikankega oporišča za vojaško zavajevanje Evrope preko Balkana, Italije in Španije.

Potem ko pisec poudarja da si je plutokracija preko tega gigantskega načrta na-

dejala prizadeži zelo hud udarec revoluciji, nadaljuje v svojem članku, da so se za uresničitev tega podjetja zedinile britanska plutokracija, veliki severnoameriški kapital ter židje v velikanski blok, čigar cilje so odkrito napovedali. Po detajlnem zlomu posameznih faz tega načrta ter po vojaških porazih ki so jim jih prizadele sile osi na Balkanu in v Severni Afriki, nadaljuje članek, je anglo-ameriški načrt tudi na političnem polju doživel popoln poraz in sicer zaradi stališča Rusije in Turčije, prav tako na zaradi tega, ker ni uspelo odtrgati Rima od Berlina ter ni uspelo izpremeniti stališča Japonske napram trenutnemu paktu. Članek se zaključuje s poučkom, da postaja medtem ko se borba nadaljuje, vse bolj jasno, da je to borba socialnega značaja, borba med plutokracijo ter protiplutokratično revolucijo. Glavni značaj borbe je gospodarski in socialni. Novi socialni red br tisti ki bo končni zmagovalec v vojni ta novi socialni red bo temeljil na organizaciji in permanentni udeležbi ljudstva pri vladavi naroda ter njegovem sodelovanju za napredek.

Tržaški glas o »belem mestu«

Italijanski listi še vedno prinašajo članke o Ljubljani kot glavnemu mestu najmlajše italijanske pokrajine. Mnogi novinarji so že obiskali naše mesto in vsak je povedal v svoje opisu kaj toplih in lepih besed o njegovi kulturni višini — besed, ki kažejo razumevanje in pravično priznanje. Tudi Arturo Stanghellini, ki je objavil v »Piccolo di Trieste« z 13. t. m. daljši članek z naslovom »Obisk v Ljubljani, belem mestu«, se pridružuje množici teh ljubeznivih informatorjev.

Duhoviti novinarski kramljalec začenja opis svoje poti v Ljubljano z anekdoto o neapeljskem kralju Ferdinandu, ki se je na svoji ponočni vožnji preveč gugal na slabih cestah in je zaradi tega ošteval inženirja. Le-ta se je izmotaval, češ, da Velikanstvo ni moglo videti slave ceste, da je vendar potovalo ponoči. A Ferdinand Burbonski se je dobro odrezal, češ, da se slave ceste ne čutijo z očmi, marveč z rokami. Tako nekako se je godilo tudi poročevalcu italijanskega lista, ko se je vozil z avtom v Ljubljano in je mogel z zadnjim delom telesa opaziti prehod iz dežele, kjer so odlične ceste, v deželo, kjer je bilo doslej preveč poskrbljeno za gimnastiko drobovja. Lažje je Pivki, ki kljub vsem carskim ograjam veselo tihotapi pod zemljo svoje proteje in rake ter prehaja skrivoma v prejšnjo drugo deželo, da se tu kot Ljubljana prisemeje na dan.

V Logatcu se že opazajo prvi znaki italijanske okupacije. Vojaki in zastave. Ti in oni imajo enak smehljaj, ki jim ga daje svetloba celo ob tem deževnem dnevu. Vojakom se vidi, da so se že zblížili s slovenskimi kmeti, še bolj pa s kmetciami. Blažena mladina, ki se znajde pod katerim koli podnebjem — vzdihuje pisec — in ki prinaša toploto svojega domačega sonca, kamor koli pride. Poškodbi, ki jih je prizadejal umikajoči se sovražnik, ni videti

mno; najbolj še opazi razne cementne ovire zoper motorna vozila. S temi cementnimi bloki so bile posejane ceste in n.ostovi, sedaj pa leže ob strani in nič več ne ovirajo prometa.

Nato opisuje Arturo Stanghellini vožnjo preko velike, rodovitne ravni proti Ljubljani, koder tu in tam kakšen pogozden hribček z zvonikom na vrhu pričuje o skrajnem koncu Krasa. Kmalu se popotniku iz Trsta prikaže Ljubljana z gradom in nebotičnikom. Grad ga spominja rimske Emone, ki je bila sprednja straža Imperija ter je nadzorovala v strateškem, političnem in kulturnem pogledu vse, kar je prihajalo s severa Evrope, bedec tako nad najbolj neposredno potjo vseh invazij.

Okrasni vzdevek »belo mesto«, kakor se Ljubljana po navadi imenuje, prihaja bolj kakor od barve hiš od prevladujočega značaja arhitekture, ki je jasna, zračna, snazna, obdana z vrvtovi in s parki ter vsa popotljena v svetlo ozračje. Vzdignost in tančnost arhitektonskih dekoracij, med katerimi kažejo barok, rokoko in novoklasicizem svoje značilnosti v pravilni uravnovešenosti med boječnostjo in pretirano sramežljivostjo, priča o čutu za mero, ki ga ima ta narod. Prav tako priča o njegovem urejenem in potrpežljivem delu, o mirnem, vendar pa trdnem in dobro dozelem bogastvu, o njegovi zvestobi tradicijam, ki pa ne izključuje sprejemanja novotarij in smisla za nekatere čez mero utilitarne oblike.

V nadaljnjem opisuje sodelavec tržaškega lista naš nebotičnik in panoramo, ki se odpira z oken njegove kavarnе. Med njimi dobrotami in udobnostmi, s pogledom na vse strani sveta, na zasnežene gore in na daljna obzorja, je mogoče spajati živalsko ugodje z nebotičnostjo in sprejemati smešljajce se svetloglednostjo odločitve in presenečanja zgodovine...

Sprejem posadke v Dolenjskih Toplicah

Dolenjske Toplice, 13. maja. Kakor drugi pomembnejši kraj Ljubljanske pokrajine, so tudi Dolenjske Toplice dobile posadko italijanskih milic, ki so gotovo dalje časa ostala tu. Prva italijanska skupina je prišla v naš prijazni zdraviliški kraj že na veliko nedeljo. Bila je motorizirana divizija, ki pa je že po nekaj dneh nadaljevala pot proti jugu. Potem so se zdaj pa zdaj javili posamezni manjši oddelki, ki so prav tako nadaljevali pot. Pretelki četrtke pa se je pri nas ustavila večja edinica. Že v sredo je prispel manjši oddelček, da preskrbi stanovanja. In ko je edinica prišla, so se moštvo in častniki z vlijudnostjo brž prikupili domačinom in je zdaj lepa harmonija z obeh strani.

V četrtke jutraj je na občinskem uradu zaplapolala italijanska trikotarica. Predstavniki uradov z županom so se zbrali pred občinsko hišo, da pozdravijo vikorakajočo milico. Okoli pol 12. ure je prikorakala vojska s fanfaro na čelu pod poveljstvom polkovnika. Defilirala je pred domačimi predstavniki v parademnem pohodu ter je pozdravljala po rimsko. Nato je gospoda

polkovnika v imenu domačinov po italijansko pozdravil g. župnik, kakor se je g. polkovnik lepo zahvalil za izraze lojalnosti. Vojaki so nastanjeni v Sokolskem domu, dalje v prosvetni dvorani, in župnišču, pa tudi po zasebnih hišah. Častniki pa so razmešeni po sobah, ki jih je v našem kopališkem okraju dovolj na razpolago. Seveda so sobe v Kopališkem domu še nadalje na razpolago kopališkim gostom, ki se lahko nastanejo tudi po zasebnih hišah.

Dolenjskim Toplicam se letos obeta prav živahna sezona. Ob tej priliki pa si dovolimo opozoriti na pomanjkljivosti iz preprečevanja dobe in to je vprašanje prehrane. Naša občina prej dolgo ni bila delžna nakazila krušne ali kake druge moke in je tudi zadnje nakazilo v aprilu bilo skromno. Občina Dolenjske Toplice je posebno pasivna glede pridelka žita in mora velika večina občanov moko kupovati. Prav malo je v občini kmetov, ki bi jim lastni pridelek zadostoval za vso letno prehrano. Se takih je malo, ki bi se sami lahko preskrbovali po več mesecev. Zato je tudi pri najskromnejšem preživljanju ves pridelek kmalu porabljen.

Na Bloke se je vrnilo mirno življenje

Bloke, 13. maja.

Naše slavne Bloke so zadnja leta nekoliko izgubile na svojem slovesu, ki ga uživajo kot klasična domovina smučarstva v Evropi. Obmejni položaj je dčela spreminjati njihov pomen. Zgrajene so bile velike vojašnice, razvijalo se je brezmočno letalstvo — skratka, Bloke so postale važno vojaško in strateško prizorišče. Vojna, ki je bliskovito šla čez naše kraje, je tudi na Bloke prinesla mnogo vrvenja. Že vse zadnje leto je bilo to zelo živahno, saj so vojni obvozniki prihajali in spet odhajali. Vojni dogodki pa so sprožili nekatere prav tragične pripetljaje. Ko je nastal umik, je prišlo na Runovec, nedaleč od Nove vasi, do medsebojnih prask in je na veliki četrtki obležal eden izmed naših vojakov mrtev, drugi pa še leči svojo nevarno rano.

Velike vojašnice na Blokah so v preveritnih dneh postajale torišče nekaterih grabežljivih elementov. Ko je nato prispela italijanska vojska, je bil red seveda kmalu vzpostavljen in pričelo se je preiskave, da se nepošteno prilaščeni plen izroči oblasti. Zdaj je na Blokah vse v najlepšem redu. Italijanski topničarji in karabinerji prav dobro izhajajo s prebivalstvom. Se venomer se pa dogajajo nesreče z orožjem ali razstrelivom, ki je bilo v preveritnih dneh razmetano tudi tod okrog kakor po raznih drugih krajih. Otroci so našli bombe in sta bili poleg drugih nezgod že dve smrtni nesreči. Šele prav nedavno je nekemu 20-letniku v Skrabčah granata raztrgala nogo. Ti žalostni dogodki naj bi bili pač prebivalstvu v svarilo, da se ne igra z najdenim razstrelivom. Posebno pa naj starij pouče otroka, da ne bodo na paši ali pri igranju uganjani nepremišljenosti z vojaškimi stvarmi, ki jih bo-

do gotovo še kaj našli po tukajšnjih krajih.

Bločani, znani po svoji marljivosti in po stremljenju za napredkom v kmetijskem gospodarstvu, se letošnjo pomlad zelo trudijo, da obdelajo čim več plodne zemlje. To se jim je v veliki meri posrečilo. Uspeh bi bil še večji, če bi ne bilo znanih neveselosti z vprežno in delovno živino. Ta in oni gospodar je še vedno zmeden, iščeč konja ali vola. Kakor je torej videti, kratkotrajna vojna zadala bločkim krajem precej škodo. Toda sedaj se bo takoj vse razvilo v zadovoljen obstanek prebivalstva, ki želi čim ožjih stikov z Ljubljano in bo odšel svet radevoli sprejemalo v svojo sredo poleti letoviščarje, pozimi pa smučarje.

Vangčingvej za razbremenitev japonske vojske

Tokio, 13. maja. s. Japonski listi opozarjajo na važnost ojačanja Vangčingveje vlade, ki je porok za mir in red na svojem ozemlju. V Nankingu so baje pripravljali razbremeniti veliko število japonskih čet, ki bi se nato lahko porabile v drugih odsekih in zrušile omajano čungkiško vladu.

Formoza japonsko izhodišče proti jugu

Sanghaj, 13. maja. d. Tukajšnji listi objavljajo izjavo japonskega generalnega guvernerja na Formozo admirala Kiyoshija, ki je baje izjavil, da je Formoza poklicana, da postane srce japonskega razmaha proti jugu.

INSERIRAJTE V »JUTRU«

Kako je bilo in kako je sedaj u Beogradu

Strahovito bombardiranje Beograda dne 6. aprila jutro jutro u nepričakivano naglo razasu jugoslovenske vojske u naslednjih dneha sta se dobršen mesec dni za nami. Marskomu m-rda ta rok ni zad stoval, da bi se bil zavedel vručne zveze med obojini. Prvo kakor drugo nam je u spominu kakor dvojica nedoumljivih, apokaliptično groznih dogodkov, ki jima šele isčemo razlage in šele ugibaje skušamo izmeriti njiju stvarni pomen. Zato bo čitatelj zanimaj članek, ki ga prinaša »Il Piccolo« izpod peresa Maria Nordia. Za tiste, ki ga u izvorniku niso brali, posnamo najvažnejše vsebino.

»Pokora in opomin,« pravi Mario Nordio, »tako so Nemci imenovali svoje bombardiranje dne 6. aprila in naslednjih dni. In takšen se nam tudi zdi u svojih strahnih naslednjih. Nikoli ne bo mogli dovolj glasno poudarjati, da gre prav tej biskoviji zračni akciji Reicha zasuga za to, da je bila vojna morda odločena že u teh prvih dveh urah ognja in železa in je bilo rešeno življenje nešteti italijanski in nemški vojaki.«

Danes to lahko trdimo z vsem poznanjem stvari. Ko bi bil mogel srbski generalni štab dovršiti splošno mobilizacijo in začeti operacije u naprej določenih odsekih, bi se bili utegnili dogodki družaje zasakati. Koliko krvi in koliko žrtev bi bilo to pomenilo za silo Osi!

Pred seboj smo imeli vražje ozemlje, trdovratnega sovražnika in obambni sistem najnovejšega datuma, naslonjen u utrdbe, smrtonosne u svoji sodobnosti. To dokazuje ogled na lico mesta, ki so ga izvršili naši vojaški tehniki in ki docela potrjuje točne podatke naše informativne službe. U logičnem odseku na poti pri ljubljani in u strmim Kamenjaku severno od Sušaka bi mogli nastati sila hudi in trdovratni boji, ki bi najbrž prekašali boje na Krasu u prejšnji vojni.

Po teh uvodnih ugotovitvah opisuje M. Nordio prihod u Beograd. Ker so vsi prejšnji mestovi porušeni, se je treba poslužiti enega izmed dveh mestov, ki so jih zgradili madžarski pionirji od Zemuna in od Pančeva; eden je dolg 1250 m in posvečen osvojitelj Beograda generalu von Weichsu. U vodi Save in Donave se opazijo ostanke vlačice in manjših ladij, ki so bile zadete ob bombardiranju bivše prestolnice. Ze pogled na te ostanke in na razrušene mostove-velikane vzbuja gledalcu privid vojnih grozot. Ko stopiš onkraj reke na beogradska tla, vidiš vrsto nizkih hiš, ki so ostale čisto cele, se ti zdi, da razdejane Beograda vendar ni tako hudo. Ko pa greš malo dalje, se podoba čisto izpremeni. Od visokih enonadstropnih hiš, ni ostalo drugega kakor kup podrtin. Zdi se, kakor da je mesto zdramilo iz spanja izredno močan potres. Slika potresnega razdejania bi bila popolna, če ne bi u blizini razvalin stala prelopja, ki so do malega nepoškodovana. Na splošno je videti, da so nekatere četrti ostale ohranjene, medtem ko za drugimi ni ostalo drugega kakor močogolni kupi apnene sipine. Mnoge hiše, ki so bile zadete ob b.m.b. so se sesule na cesto; ob enem z razvalinami zidov opazijo na kupu zmes razbita pohištva, vrat in oken. U vsem Beogradu so vsaj popokale šipe, če se niso bile docela razbite.

Neizprosno in precizno je bilo delo nemških »stuka« aparatov na ministrskih poslopjih u ulici Miloša Velikega. Niti ena bomba ni padla ne da bi bila zadela. Palač predsedništva ministrskega sveta, notranjega in finančnega ministrskega sveta ni več. Vojno ministristvo kaže samo še nekaj ožganih zidov, prav tako poslopje generalnega štaba, Vojaske akademije in Vojne šole. Uničeno je Narodno gledališče, razdejana centralna prometna žila na Terazijah, od starega kraljevskega dvora so ostale razvaline. Muzeju kneza Pavla so sicer bombe priznale, ni pa mu prizanesla drhal, ki ga je vsega oplenila in opustošila; izginile so premožne umetnostne in zgodovinske dragocenosti.

Ohranil se je en sam hotel: »Majestica«. Izmed drugih je »Bristol« zadela enaka usoda kakor sosedni kolodvor; »Srpski kralj« je zgorel in se sesul; ostale so samo razvaline, ki segajo u višino prvega nadstropja. Skupine srbskih vojnih ujetnikov neugumno delajo na ulicah in cestah ter odstranjujejo z njih kupe podrtin. V zraku se še vedno čuti vonj pogorišča, s katerim se meša turobni smrad razkrajajočih se trupel.

Ponoči ima razdejani Beograd fantastično sliko. Po praznih ulicah (po 19. uri ne sme več biti nihče na ulici) krožijo samo oborožene vojaške patrulje.

Nordio sodi, da ne bo nikdar mogoče dognati natančne števila človeških žrtev beogradske katastrofe; premnogi podzemski prostori bodo za vedno skrili svojo skrivnost. Verjetnostni račun u številu mrtvih se gibljejo okrog števila 15.000, kar v primeri s številom prebivalcev razdejanega mesta ni pretirano, tola pomisliti je treba, da so po prvih napadih cele reke ljudi odtekale iz gorečega mesta.

Nordio sklepa prvi dopis iz Beograda z besedami, da so te številke s človeškega stališča bolesterne, z vojskega pa pomnijo samo to, da so prve dramatične ure katastrofalnih napadov že odločile vojno in da zaradi tega, ker objokujejo vojno Beograščani, ki so jo želeli, ni treba žalovati za žrtvami tisočim in tisočim italijanskim in nemškim mater...

U drugem dopisu se vrača Nordio k nekaterim p.drobnostim beogradske katastrofe. Posebej poudarja, da je bilo premalo poskrbljeno za letalsko protibombno in da so bile priprave za naglo pomoč pri požaru nezadostne. Pozneje je meso zapustilo toliko ljudi, da ni bila več mogoča ne gasilska in ne sanitetna služba. Prvi večeri u vojni so imeli grozljiv videz, saj skoraj ni bilo u središču mesta ulice, kjer se ne bi dvigal kvišku visok plamen požara. Zdelo se je, da so vrnili časi, ko je Evgen Savojski obega staro turško trdnjavo na tleh današnjega Beograda.

Nato je prišla druga šiba bčija: plenjenje. Iz nižnj mesta je prodrla drhal. Iz nezastraženih jenišnic so pobegnili kazeniki. Pridružili so se pohlepni roparskim tolpom ciganon, ki jih je zvalil u nesrečno mesto skrivnostni nagon roparje, vchajajoči mrhovino. Mesto je bilo skoro šest dni izročeno u plen roparski drhali. Tolna je praznila trgovino za trgovino, stanovanje za stanovanjem. Se danes ne najdeš u beogradske trgovine niti mrvice blaga: ne ene cigarete in ne ene razglednice. Ponekod se je drhal sprela za kakšen predmet in marsikdo je pri tem izgubil glavo. U tem času ni bilo tudi ne luči in ne vode. Šele 12. aprila, ko so u mesto vkorakale remške čete in dan nato vojska generala Weichsa, je prenehala strašno brezveljavna Zas-dbena vojska je pretretila roparje, ki jih je bila zasčila, in vzpostavila red. Nordio pristav-

Zakaj padajo bombe na Sueški prekop

U vrsti vsakdanjih poročil o letalskih napadih beremo zadnji čas večkrat tudi kratka poročila o bombah na Sueški prekop. U zvezi s tem ugne zanimati daljši članek, ki ga je nedavno napisal u nekem današnjem dnevniku dr. Ervin Stranik. Tako je opisal današnje življenje u znamenitem mestu Ismailiji ob Sueškem prekopu in o ogromnem premoženju, ki ga je ta znameniti prekop donosal delničarjem:

Kakor temno modra čaša iz safirov in opalov se u nedogledno širilo boči nebo nad lenim vodovjem jezera Timsa. Široko se razliva sončna luč in toplota na ulice mesta Ismailije. Ona spreminja uradna poslopja, hotele in vile med cvetočimi parki u svetle tvorbe, kakor da jih je ustvarila slaščičarjeva roka. Svetlo belino obkrožajo platnene strehe kričavih barv, rdečastih, rumenih ali zelenih pasov. Pod njihovim udobno zaščito stredoje mednarodni natakariji za mednarodno nevladnostjo na kavarniških terasah z roščjo, sladolem in sadnimi sokovi. Toda u tistih udobnih, pletenih naslonjajih s celimi ducati blazinic se razporega zdaj le redki gostje. Število civilnih gostov upada. Kolikor se pokaže novih obrazov, so to sami ozki angleški profili, ki jih Ismailija nikoli ni rada videla. Vsa tradicija tega mesta je u nasprotju z vsem, kar je britskega. Mesto se imenuje, kakor je to pač želelo politično spretni gospod Lesseps, po paši Ismaili, ker je Lesseps upal, da si bo na ta način pridobil pri njem isto naklonjenost, kakršno je užival pri njegovem predniku, velikem pospevalcu načrta za gradnjo Sueškega prekopa, pri Said-paši. To mesto je nastalo iz protiangelske tendence. Biti bi moralo svobodno, od vseh držav na svetu spoštovano in od nobene obvladano. Onk naj bi bilo središče uprave Sueškega prekopa. Tista leta, ko je trgovina cvetela, so vedno številnejši ladijski prevozi po kanalu prinašali kopice denarja in zlata, tolikani, da so bile presežene najdržnejše sanje prvotnih finančnikov Sueškega prekopa. Tedaj se je začel razvijati u Ismailiji sijaj, ki je pač lahko tekmoval z eleganco evropske riviere, s sezono u Kairu in z gospodskim vrvežem u Bejrutu.

Ija, da je bilo — kakor koli manj hudo — kaznovano na podoben način samo še Sarajevo, ne samo zato, ker je bil tu sedež vrhovnega vojaškega poveljstva po naglem umiku iz Beograda, marveč tudi zato, ker so hoteli Nemci »vporavnati star račun zaradi zločinov in splet, s katerimi je Sarajevo 1. 1914 zanetilo svetovno vojno.«

U Beogradu se je začelo obnavljati življenje. Ulice in ceste se vedno bolj sproščajo prometnih ovir, ki so nastale zaradi razvalin in bombnih lijakov, ter se odpirajo prometu. Neštete skupne ujetnikov delajo pod stražo nemških bajonetov na razvalinah in šč vedno vlačijo izpod njih trupla žrtev, večkrat u prisotnosti prestrašenih svojcev.

Največja oaza miru so še Dedine; tu je mogoče pozabiti za hip vojno in njena razdejania. Med zelenimi griči vidimo dvore kraljeve rodbine Kraljevičev dvor je ves obdan z globokimi kraterji-lijaki bomb. Oplazila ga je samo ena b.m.b., vendar mu ni prizadejala občutnih poškodb. Druga je treščila u podzemski hodnik, ki je spajal kraljevski dvor z bližnjim dvorcem kneza Pavla. Tu je poginila desetorica vojakov, ki so se med obstrlevaljem vani zatekli. Toda kar so pustile bombe, tega ni pustila drhal, ki je vdrila u kraljevski dvor in odnesla, kar se je dalo.

Popolnoma nedotaknjen je »Beli dvor« kneza Pavla. Ni bil obstrleval: samo u park je padla neka b.m.b. Tudi u nranjstosti je vse na svojem mestu; ostale so dragocene podobe Camletta, Cariani, Poussina in drugih, ki jih je tolikaj čislal prosvetljeni knez, prav kakor porcelan in drugi dragoceni predmeti, ki so obdaiali njegovo bivališče. Sdaj je u tem dvorcu sedež visokega poveljstva zasedbene vojske.

Ob koncu poročja Nordio o vojaški poštastvi, ki so u poveljniški voiki osi izvršili na Avall, na grobu neznanega vojaka »Piccolo« prinaša tudi sliko, ki kaže, da je Meštrovčev veličastni hram ostal nedotaknjen. Izmed osmerih mater — simbolov jugoslovanskih pokrajin — bo smela, kakor sklepata urednik tržaškega lista, ostati na svojem mestu in žalovati na grobu neznanega vojaka samo še ena: srbska mati...

Tudi tedaj, ko so italijanske vojne ladje plule po Sueškem prekopu, da bi podprele borbo Rima proti Abesiniji, je Ismailija dalje veselačila. Izsiljevalna tarifa politika Sueške družbe je žela ob teh prevoznih velikanski dobiček. Nič manj kakor 137 milijonov lir je morala Italija plačati dajatev. In ko se je hotela upreti tolikšnomu izkoriščanju, se je zaveda sicer obravnava la novembra 1938 na seji Sueške družbe u Parizu. Nekateri plačani članki so razpravljali o možnosti padca tarif, toda istočasno je bil na borzi uprizorjen padec delnič družbe Sueškega prekopa. In ko so delnice »padale«, tedaj seveda upravniki svetniki »pri najboljši volji« niso mogli nices pri izpremeniti — in je zato ostalo vse pri starem. To se pravi: upali so, da bo vse pri starem ostalo, kakor je to bilo dotlej, z različnimi izrednimi povračili in plačili. Dohodki so se že dolgo držali na trktrati višini vseh izdatkov, potrebnih za čiščenje prekopa, za službo krmarjev in za plačevanje uradništva. Kar je bilo upravnih in nadzorstvenih svetnikov, je vsak prejemal letno 325.000 francoskih frankov, k temu še dvaodstotni delež na čistem dobičku, kar je n. pr. u letu 1936 vrglo lepo vsoto 12.51 milijona frankov. Pri vsem tem razmetavanju kapitala so delničarjem — izplačevali dividende po 30 do 40 odstotkov. Nekega dne pa je britanska garnizija, ki že dotlej ni bila neznačajna, dobila precejšnja očičenja. Prispelo so angleške vojaške misije, zahtevale so izgradnjo vodnega letališča, skratka, nastali je morala velikopotezna letalska baza. Zdaj niso prebivalci Ismailije nič več dvomili, da njihovo mesto po sleje no bo več trgovsko, marveč strateško oporišče kapitala z zapada.

Če se zdaj dogaja, da letala osnih sil vključujejo tudi Suez u svoje področje in če treskajo bombe ob prekop, tedaj pač gre za sodo podjetju, ki je bilo po svojih doloilih izprva določeno kot »kozmo-politiška naprava u službi vseh pomorskih nadzorov«. Toda »Compagnie universelle du canal maritime de Suez« je pač vedno bila nasprotje te tepe fraze. Vodili so jo izkorsriševalci, a delničarji in upravni svetniki

so nagrabili ogromne kopice denarja. Zdaj, ko je vojna med ostanima silama in Anglijo chromila Sueški prekop, se je prav hitro pokazala silna zapravljivost te družbe. Ze po nekaj mesecih ni bilo nobenih prihrankov več, vsa gotovina je bila razfrčkana. U Ismailiji, kjer ima vsak sedmi prebivalec svoj obstanek u službi pri Sueški družbi, je danes brezposelnost u pokritost. Blizu 30.000 ljudi, ki so bili u službi prekopa, je prešlo zadnje mesce odpoved. Izjačilo se je upanje, da bo mogoče pridobiti denar s povišanjem prevoznih tarif. Egipčovski finančni minister je odkrito pove-

dal: Sueška družba potrebuje moratorij; posleđnji denar, ki ga je se premogla, je bil na angleško željo »prostovoljno« dan na razpolago za zgraditev vojaške ceste od Ismailije do Suez. Zdaj so blagajne prazne, podjetje gospoda Lessepsa je bankrotno.

Nad Ismailijo se blišči sonce, u vodovju jezera Timsa se zrcali vrsta belih rakonih vil kakor kdaj prej. Toda pleteni naslanjaji po kavarniških terasah zevajo u prazno in ljudje hodijo pobiti okrog. Pricelo se je veliko čiščenje.

Iz italijanske zgodovine:

Usodna razcepljenost malih držav

Kazalo je, da gre Italija svetli dobi trajnega miru naproti. Toda resnica ni bila tako rožnata. Preteči oblaki so se začeli zbrati na italijanskem obzorju Bogastvo je zavedlo prebivalstvo k prefinjenosti, pomehuženju in razvajanosti, orožje pa je bilo prepuščeno najemnikom, stoprav u dobi, ko bi bila morala biti Italija pripravljena na največje žrtve da bi zavrnila poželjana obeh velikih monarhi, Francije in Spanije. Ti dve sta s'ozno prežali, kako se bosta lahko razbohotali.

Nezaupljivost in ljubosumnost nista dali italijanskim knezom, da bi ubogali svrčila znamenitega državnika Machiavelija, ki je edini pregledal resno stanje Italije. Po svoji politični bistrini je dobro poznal izkušnje iz zgodovine. Vedel je, da države, ki dosežejo blagostanje in moč, morajo, če se nečjejo zadušiti, kakor se zadušijo drobno rastlinstvo pod gostim vejevjem, zavarovati svoje meje, sicer bodo razkosane ali vsaj oslabiljene.

Tisti dan, ko so italijanski knezi skušali u Lodiju in Bagnolu zavarovati svoje prestole s tem, da so uvrstili ravnočrte italijanskih držav, so u resnici p.dpisali lastni propad, še več, propad Italije, ker so končno zavrli proces zedinjevanja, po katerem je hrepnela Italija, kar je dokazal postanek proticesarskih, pristno italijanskih mestnih komun in ptem prehod u signorijam, nakar je hotela Italija iz lastne sile ustvariti načrt zedinjenja. Da bi se položaj še bolj zapletel, sta se primerila u drugi polovici 15. stoletja dva velevažna dogodka, ki sta omajala temelje italijanskega napredka. Prvi tak dogodek je bil razrast turške oblasti, ki je italijanski pomorskim mestom zaprl poti u vzhodno Sredozemlje in je porušil italijanske kolonije u Levantu. Drugi dogodek pa je treba u pretežni meri pripisati Italijanom: našli so nove pomorske poti in odkrila je bila Amerika, ki je omen Sredozemlja potisnila brž u ozadje.

Tak politični in gospodarski propad Italije u zgodnji dobi 16. stoletja je u veliki meri koristil velikim monarhijam. Italija je postala s krvjo prepojeno bojišče tujih vladarjev in je u veliki meri prišla pod njihovo nasilno oblast. Francoski kralj Karel VII. je izkoristil neslogo italijanskih držav in je začel u letu 1494, vpadati u Italijo. Njegov »sprehod« u vsem Apeninskem polotoku je bil lahkoten in so njegovi sodobniki res lahko pisali, da je vojno dobil s kredo.

To je bil pač očiten dokaz, kako je Italija opesala. Zgledu Karla VII. so sledili njegovi nasledniki u Spanci, ki so se prav posebno zanimali za Sicilijo in Neapelj. Tako je usoda Italije postala politična igračka tujih veleil. Ko sta padli aragonska oblast u Neaplju in vojvodstvo rodbine Sforza u Milanu, se je znašla Italija na severu in na jugu med čvrstimi vijaki tujih sil. Da, posamezne italijanske države so padle tako daleč, da so se zavojo medsebojnih spopadov zvezale s tuici. Pa-pežev Julij II. se je pridružil zvezi cesarja

Maksimilijana u francoskega kralja Ludvika XII., zvezi, ki je bila naperjena proti Benetkam, proti edini državi u Italiji, ki je še ohranila res kraljevsko neodisnost in je razpolagala s primerno silo. Treba je kajpada priznati, da je nekaj takega, čemur pravimo narodna zavednost, tu u tam moglo stniti italijanske sile u enoten blok proti vpadajočemu sovražniku. Res se je prav isti papež Julij II. prvi vpregel u »Sveto ligo« (1511) proti Franciji in je prvi zagnal bojni krik: »Ven z barbari!« Toda učinek je bil slab in je kočljivo st nje le še podaljšal. Italijanske sile so bile že preveč oslabiljene. Vprav papeštvo je pridobilo zelo žalosten s oves zaradi razudana življenja papežev in njihove okolice. Najodvratnejše reči si je pač dovolil papež Aleksander VI. Borgia. Zaman je proti njemu dvigal svoj preteči glas skromni samostanski brat Gerolamo Savonarola. Tute vojske so lahko dalje poplavlale Italijo.

Ko se je pričel med Karlom V. in Francem I. krvavi francosko-habsburgovski dvoboj za prvenstvo u Evropi, je Italija spet bila nesrečno bojišče in je utrčela strašne rane. Savojska oblast u Piemontu je bila skoraj docela uručena. Savojski vojvoda Emanuel Filibert pa je ostal kot general u španski službi zvest oni tradiciji orožja, ki ni bila u Italiji nikoli prekinjena. Bojevnikiške vrline niso zamrle, ostale so tista dedščina, o kateri je Machiaveli po stihih pernika Petrarke pre-rokoval, da bo nekoč spet vstala in pregnala barbare u italijansk h tal. Na žalost se dedščina bojevnikiških vrlin ni uveljavljala nad tujci, marveč se je drobila u oslabilni narodni zavednosti, u nesložnosti, u moralni propalosti in u najemniški odvisnosti na vse konce in kraj. Veliki kondotierji so vsekakor povsod na svojih pohodih pokazali mnoso drznosti in vojaških sposobnosti. Toda vsa kaj drugega, kakor kondotierji, je bil vojvoda Emanuel Filibert.

Ko so tuje čete dirkale po Italiji in jo pustile z napadi in nasilji, je bil Rim u maju 1527 prepuščen več dni najhujšim nasiljem. Papež, zaprt u Anški grad, ni mogel od nobenega zaveznika dobiti pomoči. Ze sam primer kaže, da so bile zdrave sile italijanskega naroda precej izrpane. In vendar nam nekateri prizori po bliskovno pokažejo, da italijanske vrline niso nikakor se niso docela propadle. Obupni odpor pri Firenzi (1530) in potem pri Sieni (1535) nasproti španskim zatiračem je mahoma živahno osvetlil žalostno podobo takratne Italije. Junaštvo in kušenost Emanuela Filiberta, ki si je pod tujcem pr boril priznanje zavoljo odličnih sposobnosti, ter je bil povišan u generala, sta nepobito dokazali, da v njegovem rodu še živi fil duh. Dne 10. avgusta 1557 je ta Savojske odločno zmagal nad Francozi pri St. Quentinu ter jih prisilil k miru, ki je bil sklenjen 1559 u Chateauu Cambresisu. S tem je bilo zaključeno prvo obdobje francosko-habsburških borb in si je Avstrija začasno priborila premoč u Evropi. S to mirovno porobdo je zadela italijanske dežele naslednja usoda: Francija je d-bila mejno grofijo Saluzzo pod pogolem, da Emanuel Filibertu vrne savojsko oblast. Spanija je dobila Lombardijo in vrsto mest in pristanšč, neapeljsko območje. Sicilijo in Sardinijo. Na ta način se je španska oblast končno vnevedla u Italijo. Naslopija je doba najhujšega nereda u državni upravi in finančnem gospodarstvu.

Potujemo u Beograd

Srejemamo naročila privatnega u trgovskega značaja najkasneje do petka, dne 16. t. m. do 12. ure.

»SERVIS BIRO« — LJUBLJANA, Sv. Petra c. 27/II., tel. 21-09.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave: ob 16., 18. in 20. uri

Rina Morelli, Gino Cervi, Luisa Ferida

SALVATOR ROSA

Prekrasna zgodovinska pustolovščina romantične dobe

KINO MATICA — tel. 22-41

KINO SLOGA, tel. 27-30

Danes poslednji VITEZ iz KRUIJE. Film o bojih albanskih komitašev za svobodo. — Doris Duranti, Antonio Centa, Guido Celano.

Kulturni pregled

Italijanski slavisti

Prof. Luigi Salvini

Te dni se je mudil u Ljubljani prof. dr. Luigi Salvini, ki mu dolgujemo Slovenci hvalo za mnoge usluge imenu in glasu našega slovstva u Italiji. Njegova knjižnica »Liriche slovene moderne« je vzbudila u italijanskih književnih krogih pozornost. Marsikatera izmed tu objavljenih pesni bo sprejeta u šolske antologije in tako dostopna italijanski mladini. G. L. Salvini je objavil u reviji »La Rotta« za ma-avgust 1939 celo antologijo slovenskih, hrvaških in srbskih pesnikov in prozaistov. Seznanjal je javnost z našimi pesniki v »Rassegna italiana«, u »Circolo«, u »Meridiano di Roma« in drugje. Bil je večkrat med nami in se spoznal z našimi pesniki in umetniki; u njegovem stanovanju u Rimu vise originali Jakopiča, Jakca, Pavlova in drugih. U njegovi knjižnici so mnoge slovenske knjige. S svojo izredno delavnostjo in nadpovprečno učenostjo, s svojimi odličnimi zvezanimi in vplivnim službenim položajem (g. prof. Salvini je sedaj inspektor Znanjega Ministrstva u Rimu), je mogel in more vedno zastaviti za našo kulturo svojo besedo in dati o nji avtentične informacije.

Luigi Salvini ni samo slavist, marveč tudi specialist za ugrofinske študije, poliglot, literarni kritik, esejist, publicist, pesnik in prevajalec. Kljub temu, da je še mlad, nastava njegova bibliografija že lepo število knjig in razprav, študij in prevodov. Pomnaja ga daljši Finč, čijh lredno težki jezik tako obvladuje, da je kot finski pesnik prejel nacionalno nagrado;

poznajo ga Estonci in Letonci prav kakor Madžari in Ukrajinci, medtem ko je u Bolgariji poleg prof. E. Damianija morda najbolj znani italijanski specialist za njihov jezik in literaturo.

Luigi Salvini je ravnatelj zbirke »Il Mondo d'oggi«, u kateri izhajajo zborniki o posameznih deželah in narodih. (V »Jutru« smo že prikazali zbornike o Bolgariji, Madžarski in Letonski.) Vsaka knjiga ima uvod iz njegovega peresa, pa tudi med avtorji posameznih pregledov ga večkrat srečujemo. Zbirka »Il Mondo d'oggi« izhaja pri Edizioni Roma. Prav tako je Luigi Salvini ravnatelj vzorno opremljene zbirke »Le stelle d'Orsa«, u kateri so izšli u njegovem prevodu in z njegovim uvodom »Narratori bulgari«.

Mladi erudit in pesnik si je z velikim zanimanjem ogledoval nove slovenske knjige in se zanimal za delo posameznih slovenskih pesnikov. Pisecu teh vrstic je dal informacije o nekaterih svojih najnovejših spisih. Tako je nedavno izšla u Rimu zbirka njegovih prevodov iz slovenske, hrvaške in srbske poezije »Le canti de villes«. Izšla je u »Edizioni della Cometa«, najboljši zbirki sodobne italijanske poezije kot prva knjiga prevodov. U nji so objavljene prevodi nekaterih pesmi Murna, Aleksandrova, O. Zupantiča, Alojza Gradnika, P. Golie, Antona Vodnika in M. Klopčiča. Upoštevane so bile pesmi, ki imajo estetsko-pesniški pomen tudi po kvaliteti prevodov.

Pri Valacchiju je izšlo pred dnevi novo delo neumornega g. Salvinija: 350 strani obsegaajo antologija sodobnih ukrajinskih pripovednikov. Je to prva antologija te vrste sploh. Zastopani so večidel pripovedniki iz sovjetskega dela Ukrajine, pa tudi emigrantski avtorji. Ze sama izbira del je zastavljala težkoče, kaj šele prevajanje, tem bolj, ker ne obstoji ukrajinsko-italijanski besednjak, a tudi u drugih jezikih so priročniki za ukrajinsčino redki. (Prvo italijansko slovnico ukrajinskega jezika je izdal pred nekaj leti tovariš g. Salvinija na neapeljskem Istituto orientale E. Onatzkyj, avtor »Studi di storia e di cultura ucraina«, s Salvinijevim prevodom; obe knjigi je kot edino u bivši Jugoslaviji prikazalo »Jutro«.) Tako je Luigi Salvini pionir slovenske in ukrajinske literature u Italiji.

Sedaj pripravlja za natis antologijo češke in slovaške religiozne lirike od prvih svetovavlaških začetkov do Bfezine in do V. Renča; zbirka izide u kratkem u založbi »Primorellana«.

Slavica Luigi Salvinija nastevajo u zadnjem času daljšo vrsto proznih in pesniških prevodov iz slovenske, hrvaške, srbske in posebej še bolgarske literature, dalje članke in kritike o raznih novih slovstvenih pojavih. Izdal je tudi krajšo zgodovino bolgarskega slovstva, ki pa je izmed dosejanih italijanskih polizskov najpopolnejša.

Iz ugrofinskih študij prof. Luigi Salvinija izide pri »L'Europa Orientale« cela knjiga literarnokritičnih esejev in člankov o finskih in madžarskih književnih pojavih. Omeniti je tudi njegovo kratko zgodovino estonske književnosti, ki je prva te vrste u Italiji.

S srčnimi simpatijami in z velikim zanimanjem gleda Luigi Salvini, ta izredni

predstavitelj italijanske inteligentnosti, občutljivosti in umetniške tenkočnosti, učenjak in pesnik, človek sanj in človek akcije, u bodočnost italijansko-slovenskega sodelovanja. Prav on je med prvimi u Italiji, ki so dali temu cilju dragocene izpodbude ne le na čisto teoretičnem polju, v

nezainteresirani učenosti — to so delali tudi nekateri drugi — marveč, prav kakor starejši slavist prof. U. Učani, na področju konkretnih stikov in dejalnega zbljevanja. Salvinijevo delo za slovensko kulturo ne bo pri nas nikoli »zapušeno«.

Razstava »Slovenskega lika«

Ljotze Perko: L'ultimo viatico — Zadnja popotnica

V sredo, 14. t. m. ob pol šestih zvečer se bo u I. nadstropju palače Bata otvorila deveta razstava umetniškega kluba »Slovenski lik«, ki ga je ustanovil eden izmed predstaviteljev povojne slovenske umetnosti prof. France Kralj. Za sedanjo razstavo je značilno, da je prva, ki bo u novih razmerah nadaljevala z vojno pre-

trgano vrsto umetnostnih razstav u našem mestu. Z druge strani je značilno to, da predstavlja slovenski kulturni javnosti nekatera še neznana imena iz naše najmlajše umetniške generacije.

Razstavili bodo prof. France Kralj, Milena Dolgan, Ljotze Perko, Ivan Strekelj in Vladimir Jakič. U celoti bo razstavljenih

Gospodarstvo

Nadaljevanje gradbenih del

Gradbena delavnost v Ljubljani se je pred mesec prišla v znatnem obsegu in so bila dela v polnem teku, ko je izbruhla vojna. Ta dela se po večini zopet nadaljujejo. Težave pa so nastopile pri oskrbi z gradbenim materialom, zlasti s cementom. Za nemoteno nadaljevanje del potrebujemo ljubljanska gradbena podjetja nekaj sto vagonov cementa. Da se dela ne ustavijo, so bili storjeni koraki, da se gradbenim podjetjem zagotovijo potrebne količine cementa. Če cementa ne bo mogoče dobiti iz Trbovelj, bo treba čimprej nabaviti najnujnejše količine iz Dalmacije (Splita), kjer imajo tvornice v skladiščih ogromne količine cementa, ki ga zaradi ustavljenega pomorskega prometa niso mogle prodati.

Dalmatinska cementna industrija je bila vedno navezana na to, da pretežno del svoje proizvodnje izvozi v inozemstvo, zlasti v prekomorske države. Že leta 1939, ko je izbruhla sedanja vojna, so dalmatinske tvornice prišle v hudo stisko, ker so izgubile znaten del svojih prekomorskih tržišč. Lani pa se je izvoz skoraj dočela ustaviti. Zato so bile tvornice primorane hudo omejiti svojo proizvodnjo in jo tudi začasno ustaviti, saj so bila skladišča polna blaga in podjetja tudi niso imela kam spraviti blaga. Cementa je torej v Dalmaciji dovolj za vsako potrebo. Pač pa je dovoz zelo neprikladen in se blago zaradi visoke tovarne precej podražila. Za prvo silo pa si bomo morali pomagati z dalmatinskimi cementom, dokler cementa ne bomo mogli dobiti iz Trbovelj.

Gospodarske vesti

Sedeževanje med italijansko, nemško in francosko industrijo avtomobilov. Med italijansko, nemško in francosko industrijo motornih vozil je zaradi bodočega sodelovanja prišlo pred kratkim do sporazuma, v smislu katerega bodo predstavniki avtomobilske industrije omenjenih treh držav ustanovili začasno komisijo, ki bo določila način in obseg bodočega sodelovanja.

Banjaluka bo glavno mesto Hrvatske. V razgovoru z italijanskimi novinarji v Zagrebu je poveljavatelj Hrvatske dr. Ante Pavelić med drugim izjavil, da bo Hrvatska v bodoče razdeljena na 20 kotarjev in bo glavno mesto Banjaluka, ki se bo v bodoče imenovala samo Luka. Zagreb bo ostal gospodarski, kulturni in industrijski center Hrvatske.

Bolgarska uprava v Južni Srbiji. Iz Sofije poročajo, da je bolgarski ministrski svet v zasedenem ozemlju Tracije in Makedonije ustanovil tri upravna področja.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 19. uri

Torek, 13.: Komedia zmešnjav. Red Torek Sreda, 14.: Komedia zmešnjav. Red B. Četrtek, 15.: Komedia zmešnjav. Red Četrtek. Petek, 16.: ob 15. uri: Othello. Dijaška predstava. Globoko znižane cene od 14 din. navzdol.

Komedia zmešnjav. Shakespeare je v tem delu uporabil zgodbu zamenjave med dvema paroma dvojčkov, gospodarjema in njunima slugama. Situacije, ki nastajajo zaradi zamenjave oseb, so izredno zabavne in vzbujajo mnogo smeha. Delo v prevodu Otona Zupančiča kaže vse odlike originala. Duhovite besedne igre in gladko tekoči verzji predstavljajo literarno vrednost, ki jo bo z užitkom poslušal vsak obiskovalec. Predstave bodo: drevi ob 19. uri za red Torek, jutri v sredo 14. t. m. za red B in v četrtek 15. t. m. za red Četrtek.

OPERA

Začetek ob 19. uri.

Torek, 13.: Zaprtje. Sreda, 14.: Rusalka. Red Sreda. Četrtek, 15.: Seviljski brivec. Red Premier-ski. Petek, 16.: Zaprtje.

Gledališke abonente opozarjamo na spremenjeni vrstni red predstav v Drami in Operi v sredo in četrtek, t. j. 14. in 15. t. m. Danes objavljeni repertoar je pravičen.

Dvočakov »Rusalka«. Prelepa pravljica na zgodbo o nesrečni Rusalki, ki si je zaželela človeške podobe, da bi lahko okusila sladkost ljubezni in o njenem končnem razočaranju, je našla v lirično čutečem Dvočaku pravega skladatelja, ki ji je znal vtihniti ves čas zasanjanega, melodioznega glasbenega izraza. Iz »Rusalka« nam ve vsa toplina široke slovanske duše in ves mik mehko prelivačih se občutij, skratka — pesniško delo visokih umetniških kvalit. V naslovni partiji bo nastopila Heybalova, nadalje bodo peli: Franci, Lu-pša, Kogejeva, Laboseva i. dr. Dirigent: N. Stritof. Režiser: C. Debevec. Opozarjamo, da bo predstava v sredo 14. t. m. za red Sreda.

Rossinjev »Seviljski brivec« je najpopularnejša komična opera svetovne literature, ki je že v dosedanjih naših uprizoritvah imela pri občinstvu največji uspeh. Našo sedanjo novo uprizoritev sta pripravila režiser Ciril Debevec in dirigent dr. Svara, dotičnim sodelujočim v posameznih glavnih partijah z že znanimi odličnimi kreacijami: Janko kot Figaro, Zupan kot Bartolo. Bečeto k. g. kot Basilio, Banovec kot grof Almaviva, nadalje: Spanova, Anžlovar, Dolničar in Perko, Partijo Rozine bo pela prvič naša kolaritarka Sonja Ivančičeva. Predstava je na novo nastudirana in popolnoma novo opremljena. Premiera bo v četrtek 15. t. m. za red Premierski.

S Spodnje Štajerske

Uradi policijskega prestopništva v Mariboru so se preselili v hišo na Slomškovem trgu 18.

Pobreska cesta do nadaljnjega zaprta. V zvezi z deli pri odstranjevanju ruševin prejšnjega mariborskega železniškega mostu je mestna uprava odredila, da po Pobreski cesti do nadaljnjega zaprta, ker bodo odstranjevali desni obok.

Osebnosti. Namestnik političnega komisarja dr. Knausa je dr. Engelhard, komisar za Maribor levi breg Töschler, za Maribor desni breg pa O. Nitsche. — Ravnatelj mariborske bolnišnice je dr. Thal-mann, zdravstveni referent za Maribor lo-

ja. Egejsko upravno področje ima sedež v Ksanteju. Zasedeni del Juž. Srbije je razdeljen v dve upravni področji s sedežem v Skoplju in Bitolju. Okrajji Piro, Caribrod in Bosilgrad, ki so bili po svetovni vojni priključeni bivši Jugoslaviji, so priključeni upravnemu področju Sofije. Promet na železnicih je zopet vzpostavljen. Za ureditev železniških prog in cest je bolgarska vlada sklenila vpoklicati na zasedenem ozemlju v tako zvane delavske čete 15.000 aktivnih mož in 37.000 rezervistov.

Brezmesni dnevi v Švic. Švicarski zvezni svet je izdal naredbu o omejitvi potrošnje mesa, ki se mora skrajšati v enakem obsegu, kakor se je zmanjšala prireja živine, ker ni mogoče dovoz inozemskih krmil in se je tudi skrajšal dovoz krmne živine. S 16. majem sta uvedena dva decela brezmesna dneva na teden. Na brezmesne dni je prepovedano prodajati tudi notranje dele živali, v gostinskih obratih pa je prepovedano postrežiti s kakršno koli mesno jedjo. Zvezni svet je dobil tudi pooblastilo, da v primeru potrebe odredi prisilni odkup krmne živine od kmetov.

V Argentini kurijo s koruzo. Zaradi omejenih prodajnih možnosti je bila Argentina že lani prisiljena odkupiti del koruzne letine in jo uničiti, da ne bi prekomerna ponudba preveč pritiskala na ceno. Položaj se je letos še poslabšal, ker je Argentina pretežno del svojega izvoznega presežka v kuruzi vedno prodala v Evropo. Po najnovejših vestih iz Buenos Airesa se je uprava argentinskih državnih železnic spričo pomanjkanja premoga odločila izdelovati za potrebe železnice uprave posebne briketi, ki vsebujejo 40% premoga in 60% koruze. Vrh tega je argentinska vlada odstopila del koruze slabše kakovosti, ki je namenjena za uničenje, posameznim industrijskim podjetjem, da jo pokurijo namesto premoga.

Rezultati ljudskega štetja na Danskem. Kljub vojni je danska vlada izvršila lani 5. novembra popis prebivalstva in o njem ljudsko štetje. Danski državni statistični urad sedaj objavlja prve rezultate tega ljudskega štetja. Skupaj je bilo 5. novembra 1940 na Danskem 3.844.000 oseb, med tem ko je imela Danska v novembru 1935 skupaj 3.706.000 prebivalcev. V petih letih je prebivalstvo naraslo za 3,7%. Prebivalstvo otoka Farör pri tem štetju ni upoštevano. Od celotnega števila prebivalcev odpade 890.000 na København. 933.000 na ostala mesta, nad 2 milijona prebivalcev na na podeželske občine. Prebivalstvo Københavna je v petih letih naraslo za 6%, prebivalstvo ostalih mest za 8%, prebivalstvo podeželskih občin pa se je povečalo komaj za 1%.

vi breg pa dr. Sabadoš, prejšnji zdravnik v Marenbergu.

Sprejemanje v Helmatbund se je pričelo te dni; trajalo bo ves teden.

Sajenje hmelja. Za vse področje Spodnje Štajerske je odredjeno, da se sajenje hmelja glede površine omeji na dve tretjini dosedanjega obsega, dočim se mora ostala tretjina posejati z žitom. Ta odredba je važna predvsem za hmeljarje Savinjske doline in v Dravski dolini.

Iz Hrvatske

Zidovsko vprašanje v Karlovcu. Policijska uprava v Karlovcu je izdala nove odredbe glede svobode kretanja, ki so zlasti stroge za žide in za pravoslavne vernike. Žide in pravoslavni verniki ne smejo biti na cesti do 8. zvečer do 6. jutraj, vsi židovski trgovci pa so morali v roku 48 ur, od sobote do ponedeljka, na svojih trgovinah obvestiti zelo vidne napise: »Židovska trgovina«.

O vojaških proslavah italijanske Oborožene Sile v Ljubljani je objavil posebno poročilo »Hrvatski Narod«, ki med drugim pravi, da je mimohodu vojaških čet prisostvovalo okoli 60.000 meščanov.

Napredovanje v hrvatski armadi. V hrvatsko kopneno armado so bili med drugim sprejeti v činu polkovnika Jurij Novak, v činu podpolkovnika Oton Pečar, Kazimir Poje, Rudolf Lukanc in Ferdo Strnad, v činu stotnika Artur Klein (bivši direktor avto-busnega podjetja Jadran, ki je vzdrževalo progo Ljubljana-Sušak), Miroslav Pečovnik, Rudolf Majcen, Ivan Wolf, Ivan Ermenec, Josip Horvat, Anton Godec, Josip Cibelj in Evgen Navratil, v činu nadporočnika Aleks Novak in Ivan Gros, v činu poročnika pa Ivan Zgonc. V hrvatski letalski armadi so bili imenovani za komandanta Vladimir Kren, za njegovega pomočnika pa naš rojak Ivan Mrak. ki je bil hkrati imenovan za polkovnika. Med drugimi so bili pri hrvatskem letalstvu imenovani tudi Miroslav Navratil in Nikola Obuljen za polkovnika, Hinko Hubl za podporočnika, Ivan Prezelj, Juri Rožman, Oskar Vidale, Božidar Erčigoj in Josip Gale za stotnike, Konrad Hočevar za nadporočnika, za poročnika pa Ivan Slade in Franjo Prebeg. V hrvatski mornarici so bili imenovani za admirale Gjurjo Jakčin, Julijan Luteroti, Tizjanić Tomo in Emil Domanjko, za poročnika Viktor Klobučar, za podpolkovnika Ivan Kober, Ivan Rupnik in Bernard Sušteršič, za majorje Stefan Jurčič, Srečko Zagar, Ivan Jazbec in Josip Novak, za kapetane Josip Polak, Franjo Vrabec in Slavko Car, za poročnike Stefan Pust, Stefan Pin in Nikola Kovač, za podporočnika pa Dražotin Draksler in Ivan Zupan. Tudi v podčastniški zbor hrvatske armade je bilo sprejetih nekaj naših rojakov.

Pot po Janjani dr. Benzonska. Kakor je znano, je v soboto na boronjsko letališče z nemškimi letalom, ki mu ga je dal na razpolago vodja nemške države Hitler in ki so ga vodili visoki nemški letalski častniki, prispel hrvatski poslanik v Berlinu dr. Branko Benzon. Dr. Benzon je bil še istega dne sprejet pri poveljniku hrvatske države dr. Paveliću.

Za glavna tiskovna priredstva hrvatske vlade je bil te dni imenovan profesor g. Aleksander Seitz, ki je še zelo mlad. Rojen je bil 1. 1912 v Pribiču (okraj Jastrebarsko). Filozofsko fakulteto je g. Seitz dovršil v Zagrebu, vendar pa zaradi svojega prepričanja ni mogel dobiti službe in je sedanja postavitev njegova prva služba.

Nova Hrvatska doglavljenka. Poveljnik dr. Pavelić je imenoval za doglavljenika vodjo mohamedanskih Hrvatov g. Adema Ago Mešića in voditelja bosanskih Hrvatov dr. Jozo Sunarića.

Zaleti četniki. Iz Vinkovcev so pod močno stražo pripeljali v Zagreb 101 četnika. Očitajo jim različna dejanja. Četniki so začasno zaprti v Zagrebu.

Ustaški štab. Poveljnik dr. Pavelić je imenoval ustaški štab, ki so v njem dr. Mirko Jerec, Blaž Lorković in dr. Sime Cvitanović. Za pribojčnike so imenovani Ante Stitić, Ante Vokić, Nikola Rajković, Zdenko Blažeković, Petar Peroš in Ivan Grčić, za njihove namestnike pa Domagoj Ružičić, Juraj Cerinčić, Jure Haraminčić, Stjepan Černjač in Vlado Kalafatić. Za poveljenika v Vinkovcih je bil z isto odredbo imenovan dr. Marko Lamešić, za bosensko-hercegovaškega poveljenika Jure Francetić, za poveljenika za mesto Sarajevo pa pribojnik Ante Stitić.

DOVOLJ ČASA!

Gospod Dreta je šel na izprehod. Gledal je izložbe in iznenada se je nekdo oglašal za njim: »Gospod!« Dreta se je obrnil. Ključal ga je majhen smrčavec in ga vprašal: »Ali imate ob enajstih kaj časa?« Dreta je mislil, da je fantička poslal kakšen njegov prijatelj, ki bi ga rad povabil na sestanek, zato je rekel:

»Da.«

»No, pa pojdite ob enajstih k brivcu, da vas bo obril, ker ste kosmati kakor prašič.«

Gospod Dreta se je ujezil in hotel fantička udariti. Ta ga seveda ni čaka, Dreta pa se njim, kar so mu noge dale. Stražniku se je Dretov tek zdel sumljiv. Moža je ustavil in ga vprašal, čemu teče.

»Tistile smrčavec mi je rekel, naj se grem ob enajstih obriti!« Stražnik ga je pogledal, potem je pogledal še na uro in rekel:

»Človek božji, kam se vam pa mudi! Saj je šele devet!«

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM

Po 50 par za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 3.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglaš Din 15.—. Dopis in živitve se računajo po Din 2.— za vsako besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov. Najmanjši znesek za enkratno objavo oglaš Din 20.—. Vsi ostali oglaš se računajo po Din 1.— za besedo, Din 3.— davka za vsak oglas in enkratno pristojbino Din 5.— za šifro ali dajanje naslovov.

Službo dobi

Kuharico. Kuhanje, s do-brim spricavalom spre-mem. Oferte na ogl. odd. Jutra pod šifro »Dobra služba in plača«.

9325-1

Samostojne

instalaterje kateri so doma iz šta-jerske išče za tako trvd ka Elektra Venko Albrekt. Marburg a. d. Drau. — Bahnhofsge 3.

9104-1

Hišnik

brez otrok, dobi mesto v vili na Mirju. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.

9412-1

Krojaškega

pomočnika sprejme. Muc. Gradšče št. 1.

9390-1

Pisarniško moč

(gospodstvo) večjo ital-slov. ev. nemškega jezika, stenografije in stro-jepisa, sprejemem. Po-nudbe na ogl. odd. Jutra pod »Pisarna 333«.

9402-1

Kmečkoga dela

vajeno žensko starejšo, potrebujem takoj za Gorenjsko. Po-nudbe na ogl. odd. Jutra pod »Zanesljiva de-lavna«.

9197-1

Hlače oddam v delo

na dom mojstru. Kro-jarica, Aleksandrova 5. I. nadst.

9417-1

Elektromonterja

za hitro instalacijo — sprejemem takoj. Ponud-be na ogl. odd. Jutra pod »Ljubljana«.

9418-1

Službe išče

Seriozna dama išče zaposlitve kot upraviteljica večjih stanovanjskih hiš. Zmožnost kavlje, miren, energičen nastop, dolgaletna praksa pri reševanju davnih vprašanj in s poznavanjem italijanskega davčnega zakona. — Interesenti naj javijo svoj naslov pod šifro »Pendant natančna in vestna«.

9320-2

Perfektne nemška

korespondentka išče zaposlitve za nekaj ur na teden. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Po času odmerjen zaslužek«.

9321-2

Pouk

Ruščino poučuje mlad gospod, pisec ruskega tečaja v ponedeljskem »Jutru«. Praktična in uspešna metoda. Oglasite se s ponudbo na ogl. odd. Jutra pod »Ruščina«.

9410-4

Učiteljica z italij.

diplomo poučuje italijansko. — Pride na dom. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Štev. 4200«.

9376-4

Prodaj

Stole, staro pisalno mizo prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.

9385-6

Otroški voziček

prodam. Šmuc, Aleksandrova 10.

9406-6

Kupim

Geodetski aparat (teodolit) kupim. Cenje-nje ponudbe na oglašni odd. Jutra pod znakom »Geometer«.

9342-7

Lisičje in vse

od divjačine kupuje stalno Zdravil, trg. Ljubljana, Stari trg.

9370-7

Daljnogled

8 X 30 kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Trider«.

9396-7

Leico, Contax

ali Exakto in ves pribor za iste, kupim po dnevni cen. Foto Tourist — Lojze Šmuc, Ljubljana, Aleksandrova 8.

9407-7

Radio

Radio aparat kovček, razbjen ali ev. nov, kupim takoj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »15. maj 1941«.

9374-9

Tristanovanjsko

novi hišo komfortno za 700.000 din štiristanovanjsko hišo, komfortno, z velikim vrtom za din 550.000, — dvostanovanjsko hišo v okolici za din 130.000, gozd. — večmilijonska vrednost, večje število parcel proda »Posredovalec«, Ljubljana, Aleksandrova 5.

9397-20

Posestvo

v vrednosti 500 do 700 tisoč, kupi »Posredovalec«, Ljubljana, Aleksandrova 5.

9398-20

Vse oglase

za naslednjo številko »Jutra« sprejema oglasni oddelček Jutra nepretrgoma dnevno do 14. ure

Auto, moto

Gassogene Cizereli — spustite montirati na Vaš osebn ali tovorni avtomobil ali stabilni motor, in se potem vozite z domačim ogeljem, s katerim je vožnja dovoljena. Generator delavca, Tyrševa 13.

9411-10

Kolesa

Damsko in moško kolo lahka športna luksuzna, tovarniško nova za zelo nizko ceno na prodaj. Generator delavca, Tyrševa 13.

9413-11

Pohištvo

Oprava soba, kuhinja, napredaj. Malgačeva 8-III.

9375-12

Kuhinjska oprava

prodaj. Vprašati: Mala Colnarska št. 5.

9419-12

Oblacila

Moški plašč spomladanski, temnoplav za srednjo postavu. In polcevi 41. vse skoraj novo, prodaj. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.

9405-13

V najem

Vzajem gostilno v najem ali na račun, lahko tudi okolica Ljubljane. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »Na prometu«.

9408-17

Lokali

Odprto skladišče blizu kolodvora, 500 do 1000 kub m isčem za prost. v našem ali se prost. kupi. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod šifro »S cenov«.

9371-19

Posest

»REALITETA« posetna posredovalnica v Ljubljani je namo v PRESERNOVI ULICI 54 Nasproti glavne pošte Telefon 44 — 20

Hiše, parcele

prilagoditi ali nakupu, posreduje najhitreje in najvestneje. — Pojasnila brezplačno in brezobvezno. Zajem Andrej, realiteta posredovalec, Ljubljana, Tavčarjeva ul. 10, telefon 35-64.

9409-20

Palača

večmilijonska, rentabilna, aredi Ljubljana, s 111 tom, nova ugodno na prodaj. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod znakom »Palača«.

9399-20

Sobico

s posebnim vzhodom oddam. Sv. Jerneja c. 24-I. 9384-12

Sobo

zelo lepo, strogo separirano, oddam takoj. Mar-montova 27.

9404-23

Opremljeno sobo

z uporabo kopalnice, — vhod s stopnišča, oddam za 1. junij, samo gospoj ali gospodini, uradnici. Bletweisova 50, pri hišnici vprašati.

9403-23

Lepo sobico

event. s souporabo kopalnice, oddam solidni gospodini ali gospodu. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra.

</

Človeški panji

Stockholmski osrednji statistični urad, ki ima svoje popisnike in informatorje po vsem svetu, je pred nedavnimi objavil seznam, ki je vreden vse pozornosti: seznam mest vsega sveta, ki štejejo nad 100.000 prebivalcev. Če pregledujemo ta seznam, moramo ugotoviti nekaj, kar ni posebno razveseljivo: podočelje se v splošnem čedalje bolj prazni, na drugi strani pa izredno naraščajo mesta. Nič manj nego 250 milijonov ljudi, to je osmi del vsega človeštva, živi danes v velenostih. Teh velenost je 700, in sicer jih šteje Evropa 300, Azija 215, obe Ameriki 155, Afrika 20 in Avstralija 10.

Kar se tiče evropskih velenost, se delijo — če upoštevamo le šestorico največjih dežel — takole: 69 jih je v okviru Velike Nemčije, 65 v evropski Rusiji, 58 v Veliki Britaniji, 24 v Italiji, 17 v Franciji in 11 v Španiji.

Se več pozornosti nego te številke za zaslužijo odstotki prebivalstva poedinih dežel, ki živijo po velenostih. Ponekod obsega odstotek velenostnega prebivalstva naravnost polovico vsega prebivalstva sploh. Tako je n. pr. v Avstraliji, kjer je 48 odstotkov ljudi velenostanov. A tudi Evropa in Amerika ne poznata v tem pogledu šale. Naša celina šteje 530 milijonov ljudi, od tega jih živi 112 milijonov v velenostih, to je 21 odstotkov vsega prebivalstva. Odstotek za Ameriko je 22. Posamezne dežele gredo seveda dosti preko teh števil, zlasti Nemčija in Japonska, a tudi v Italiji predstavlja velenostno prebivalstvo okrog 20 odstotkov.

Sociologi iščejo že dolgo vzrokov, ki naj bi pojasnili, zakaj zapuška kmečko prebivalstvo svoja zemljišča in se seli v mesta. Glavni vzrok bo pač ta, da se v mestu v splošnem nudijo boljši zasluzki ob manjši težavnosti delu in da je zato tudi življenje v mestu udobnejše. Da je pa potrebno v tem pogledu nekaj storiti, tega se očitno čim bolj zavedajo, kajti končni uspeh tega razvoja mora biti le ta, da bo človeštvo začelo primanjkovati hrane, če bo poljedelska stroka nazadovala. Potem ne bodo boljši zasluzki nič zalegli.

Ta razvoj ima svoje početke že precej daleč nazaj, vendar pa je začel stopati z orjaškimi koraki šele v dobi po prvi svetovni vojni. Po neki statistiki iz l. 1907. je bilo, da navedemo nekoliko števil, po vsem svetu komaj 16 mest, ki so štela več nego milijon prebivalcev. Danes jih je 39, torej se je njih število v treh desetletjih več nego podvojilo. L. 1907. je bilo milijonov mest v Evropi 7, v Aziji 5, v Ameriki 4, v Afriki in Avstraliji pa nobenega. Danes jih je v Evropi 15, v Aziji 13, ostalek jih imajo druge celine, kjer ne manjkata s Kalrom, Sidneyem in Melbourneom niti Afrika in Avstralija.

Najbolj obljubeno mesto na svetu je danes New York, ki šteje nič manj nego 11 milijonov prebivalcev. Na drugem mestu je Tokio (6,5 milijona prebivalcev), London je s 4.100.000 prebivalci šele na četrtem ali petem mestu, če pa upoštevamo njegova predmestja, stoji z 8.700.000 prebivalcev seveda na drugem mestu. Berlin ima 4.300.000 prebivalcev, Moskva 4.100.000 prebivalcev, prvi je torej bolj obljuben nego pravi London, druga pa je temu najmanj enaka. Kar se tiče drugih milijonov mest, štejejo Shanghai 3.500.000, Chicago 3.400.000, Osaka 3.200.000, Leningrad 3.200.000, Pariz 2.800.000 (s predmestji pa 4.900.000), in Buenos Aires 2.500.000 duš. To so največji človeški panji.

Kar se tiče ostalih milijonov mest, jih ima dva tudi Italija: Rim in Milan. Zanimivo je primerjati razvoj teh velenost samih v primeri s stanjem pred tremi desetletji. Takrat je bil London najbolj obljubeno mesto, Pariz je bil obsežnejši nego Berlin. Danes je London po površini (1780 štirjaških kilometrov) na tretjem mestu, Pariz pa zaostaja s svojimi 790 štirjaškimi kilometri za Berlinom (880 štirjaških kilometrov). Zelo znaten je skok, ki ga je napravil Tokio. L. 1907. je bil med milijonimi mesti sedmi, danes pa je drugi. Silno se je razvila tudi Moskva, toda Rim, ki se pred 20 leti ni imel dosti več nego pol milijona prebivalcev, se ni razvil nič manj hitro. S seznama milijonov mest je med tem izginil Carigrad, uvrstili pa so se v ta seznam razna druga mesta, v najnovejšem času tudi Praga.

Med vsemi največjimi mesti nam New York kaže najbolj očito pojav urbanizacije. Mesto, ki šteje največ duš, namreč nikakor ni najbolj obsežno. Njegova površina je več nego polovico manjša od londonske (850 štirjaških kilometrov proti 1780), manjša je celo nego površina Berlina, navzlic temu ima — če ne štejemo predmestij — skoraj dvakrat toliko prebivalcev kakor Berlin (7.400.000 : 4.300.000). Lahko si predstavljamo, kako stisnjeno žive tu ljudje. Da-li je tako stisnjeno življenje posebno prijetno in koristno lahko dvomimo.

Sportno srce

Redno sportno udejstvovanje ima na vse človeško telo silno pozitivno vpliv in ga usposablja ne samo za večjo zmogljivost v vsakdanjem življenju, temveč tudi za največje podvige. Sportne vaje učinkujejo zlasti na srce, in sicer so to skoraj v vseh primerih ugodni učinki za njegovo zmogljivost, za krvni obtok in dihanje. Navzlic temu čujemo pogosto glasove, ki nas svarijo pred tako imenovanim »sportnim srcem«. Pojem sportnega srca se v očeh laika veže pri tem večinoma s predstavo nečesa nevarnega in bolnega, za marsikatero srčno bolezen iščejo vzroka v sportu, ki ga je človek kdaj uganjal.

V resnici pa je sportno srce povsem normalna in ugodna reakcija srčnega mišičevja na sportno udejstvovanje. Človeško srce skuša enako kakor drugi organi opravljati svoje delo s čim manjšo porabo sile. Pri izvežbanem sportniku vključuje v normalnih prilikah tako rekoč najnižjo

prestavo, njegov utrip je razločno počasnejši nego pri drugih ljudeh, pri tem pa se množina pretakajoče se krvi ni zmanjšala, tako da požene en sam utrip sportnega srca prav toliko krvi, kakor n. pr. dva utripa pri netreniranih ljudeh.

Pod nekimi okoliščinami se srce po dolgem sportnem udejstvovanju za malenkost lahko poveča, a s tem se je srčna mišica samo okrepla, da je sposobna tudi največjih naporov. Sportno srce, ki se ga mnogi tako boje, ni torej nič drugega nego povsem normalno srce z zelo velikimi rezervami, ki lahko obratuje s polovično silo, da zadosti vsem zahtevam ostalih organov.

Tu je bil govor seveda samo o rednem in pametnem, smotno stopnjujočem se sportnem udejstvovanju. Pretiran sport, zlasti če organizem zanj ni dovolj razvit, pa more imeti samo ob sebi umevno marsikakšno škodljivo posledico.

Ženska z „zlato“ krvjo

Medicinska fakulteta washingtonskega vseučilišča je imenovala go. Rose Mc Mullinovo za častno doktorico. Če je kdaj kakšna ženska zaslužila ta naslov, potem si ga je zaslužila prav gotovo ta lepa Američanka.

Pred petimi leti je stala v neki filadelfijski kliniki ob bolniški postelji svoje rejenke, otroka njene umrle sestre. Deklica je trpela za zastrupitvijo krvi, ki jo povzroča smrtonosen bacil. »Zlato« povzročitelj gnojnosti. Zdravniki so bili že skoraj popolnoma obupali, da jim bo mogoče malo bolnico rešiti. Samo če bi se našel človek, ki bi prebil to bolezen in bi potem daroval svojo kri za transfuzijo, bi bila rešitev še mogoča. Je pa zelo malo ljudi, ki ostanejo od te bolezni živi — in tako se ni javil noben darovalec krvi. Tedaj je ga. Mc Mullinova pregovarila zdravnike, da so njej sami vcepili smrtno nevarno bolezen, dolgo časa je trajalo, preden so v to privolili. Bolezen so prenesli z umetno infekcijo z otroka na teto. Malo ur pozneje je imela ga. Mc Mullinova že groznico. Po 48 urah so mogli njeni kri uporabiti za prenos v umirajočega otroka. Dva dni pozneje je bila potrebna ponovna transfuzija in še teden dni pozneje, pa sta bili teta in nečakinja izven vsake nevarnosti.

Prešlo je leto dni. Ga. Mc Mullinova je bila spet popolnoma zdrava, ko je po radiu slučajno zvedela za drug primer, da je »zlato« zastrupitev ogražala življenje 16letnega dečka. Ni se dolgo premišljala, javila je bolnišnici telefonično, da je pripravljena tudi tujemu otroku darovati svojo kri. Tako so rešili dečka. Dotlej je Mc Mullinova rešila življenje že dvajsetim otrokom. Za svojo kri pa je vselej odločno odklanjala vsako plačilo. Njeno človekoljubno delo je imelo še poseben učinek: ker ve znanost za vse primere, v katerih je ga. Rase Mc Mullinova pomagala z uspehom, ima v otrokih in mladih ljudeh — ki so ozdraveli po njeni zaslugi, na razpolago lepo številce specialnih darovalcev krvi, tako da je v Zedinjenih državah umrljivost zavoljo te bolezni zelo nazadovala.

»Novorojenček« v prekopu

Najprvo se je ustavil eden izmed mimosilov, potem se mu jih je pridružil čedalje več. To je bilo ob bregu potoka Martesana v Milanu. Na vodi je plavalo telesce z golimi nožicami. Morda je bila še kakšna sled življenja v njem, kajti zdelo se je, da se malo giblje. Takoj so pozvali najbližji policijski komisariat, prihitel je agent, ki mu je nekdo iz množice priskrbel dolg drog. Tako so telesce spravili k bregu in potem iz vode. Najprvo si je vse oddahnilo, potem se je isto tako vse glasno zasmajalo: za srečo je šlo samo za veliko lutko, ki je bogve kje in kako padla v vodo in je priplavala v mesto...

Stroge sodbe vojnega sodišča v Franciji

Po poročilih iz Clermont-Ferranda je vojaško sodišče obsodilo bivšega državnega podtajnika Pierra Mendessa Francoa na šest let ječe, deset let izgube častnih pravic in izgubo čina. Obtožili so ga, da je v vojnem času kot letalski poročnik desertiral.

Isto sodišče je obsodilo petdeset vojakov in podčastnikov, ker so prešli v službo tuje sile ali pa so delovali za gibanje generala de Gaulle. Štirje obtoženci so bili obsojeni na smrt, 12 na dosmrtno robijo, 6 na 20 let ječe, 10 na eno leto ječe itd. Najtežje kazni so bile izrečene in contumacijske.

Avamposto italiano — Italijanski stražar

Ubogo bogato ljudstvo

Skoraj nerazumljivo je, da izvira uboštvo nekega ljudstva, ki mu pripada skoraj tretjina vsega goveda na zemlji — 215 milijonov glav od skupnih 690 milijonov — baš iz tega bogastva. To ljudstvo so Indijci. Na vsakih sto prebivalcev odpade tam povprečno 60 glav živine. To je, če primerjamo z evropskimi razmerami, na videz ogromno bogastvo, a dejansko je stvar drugačna. Indijec namreč ne redi živine za to, da bi od nje imel korist, temveč zato, ker jo bo božje časti! Niti mleka, ki ga dajejo tamkaj krave, Indijci ne cenijo in ne izkoriščajo, izmed vseh ljudstev na zemlji ga popijejo najmanj. A ne samo

to, da Indija od preobilice svojih čred nima nobene koristi, še slabše je to, da ima od nje naravnost škodo. Pašnjakov tam namreč ne ograjajo, živina se prosto spreha in to njeno svobodo čutijo zlasti gozdovi in polja. Nešteto ljudi je sicer zaposlenih s tem, da čuvajo gozdove in polja pred popolnim uničenjem po živini, a to čuvanje je iz verskih razlogov bolj šibke vrste, če niti ne pomislimo na to, da bi vsi ti nešteti ljudje lahko počenjali koristnejša dela. Posebni indijski verski nazori prepovedujejo vrhu vsega ubijati odvisno ali bolno živino ali pa preprečiti njeno razmnoževanje.

Jamarji proti svoji volji

V soteski San Gabriel, 3 km od Los Angelesa so orožniki odkrili petčlansko družino, ki je živela v neki jami in je nosila samo kratke predpasnike. Na vprašanja niso ti ljudje ničesar odgovorili, tako da so se orožniki nazadnje odpravili. Kmalu potem pa je prišla za njimi deklara, ki je spadala k tej družini, in je uradnike z dvignjenimi rokami prosila za pomoč. Dejala je, da je družino versko blazni oče prisilil, da je zapustila Los Angeles in šla domov v jamo. Mati in trije otroci so morali sežgati svoje obleke in so že tri mesece kakor živali bivali v tej jami, hranili so se s travami in niso imeli niti odevi. Ker je oče oborožen s samokresom, se je morala družina ukloniti terorju blazneža. Orožniki so se takoj vrnili in so ugotovili, da so bile navedbe dekleta resnične. 62-let-

nega moža so mogli le s trudom obvladati in zvezati. Mož si je bil vtupil v glavo, da bo s tem jamskim življenjem svoje družine odrešil svet vseh grehov.

Živi »mrtvec«

Pred kratkim je gospod Giuseppe Canavese iz Bagnasca v bližini Cuneo po kratki bolezni umrl, vsaj zdravnik ga je proglasil za mrtvega, ker ni kazal nobenega znaka življenja. Pokojnemu so že zazvonili zvonovi. Toda čez čas so domači ki so čuvali truplo, opazili, da se vendar neka giblje. Niso se ustrašili, kakor se to dogaja ob takšnih prilikah, temveč so takoj pozvali zdravnika in lokalne oblasti. Ni dolgo trajalo in navidezni mrtvec je vstal. Nekoliko dni sem se gospod Canavese spremljal med prijetno presenečenimi svaščani in se bo spremljal še dolgo, če drži tista stara, da najdalje živi tisti, ki dvakrat umre.

Norveški fond za vojne sirote

Pred 125 leti je bil ustanovljen norveški fond za vzdrževanje vojnih sirot. Za časa napoleonskih vojn — takrat je bila Norveška pod dansko oblastjo — so v Kodanju in tedanji Kristianiji, današnjem Oslo, zbrali v ta sklad 20.000 tolarjev. Vsote pa za časa napoleonskih vojn niso našli, in ko sta se Norveška in Danska pozneje razdružili, sta si razdelili tudi ta sklad. Norveška je dobila iz njega 5000 tolarjev. Ves čas pa se je Norveška nahajala v tako srečnih razmerah, da iz fonda ni bilo treba izplačevati podpov in je bil denar naložen na obresti. Ko je v sedanjih svetovni vojni po dolgem času spet zaslila v vojni metez, je nekdanjih 5000 tolarjev naraslo že na toliko vso, da se lahko dandanes iz fonda izplačuje sirotam na leto okrog 300 tisoč norveških kron.

Eva Curiejeva izgubila francosko državljanstvo

Maršal Petain je s posebnim odlokom odvzel francosko državljanstvo 29 osebam, ki so ušle v Zedinjene države. Med njimi je tudi ga. Eva Curie, hči slavne odkritelje radia.

ANEKDOTA

Skladatelj Sullivan je v spremstvu nekega prijatelja iskal hišo, kjer je bil nekoč na obiskih. Cesto je vedel, hišne številke pa ne. »To nič ne de,« je dejal prijatelj, »tako jo bom našel.« Stopal je od vrat do vrat in rahlo sunil v vsak železni obrisalniki čevljev pred vrati. »To je tista hiša!« je dejal nenadno. »Zveni v e-duru.«

VSAK DAN ENA

Končno sama! (Tidens Tegn)

Trincee in Cina — Strelski jarki na Kitajskem

Can ben ammaestrati sono alle truppe nipponiche un grande aiuto — Dobro izvežbani poročevalski psi so japonskim edincem velika pomoč

E. Salgarl:

BOJ ZA MOMPRACEM

Pustolovski roman

Vzeli bomo sultana med dva ognja. Ker so bili Angleži tako neumni, da so mu odstopili Mompracem, bo imel opravka z nami.

Pojdi zdaj, Sambiljong, mudi se mi videti Varuni po tolikih letih.

Spustili so čoln v vodo, in starec se je odpravil na palubo največje jadrnice.

Práhi so razvili jadra. Ker je pihal ugoden veter, so bili čez deset minut že daleč na severu.

Samo Pardarjev práho, krasna jadrnica, dolga in vitka kakor dvojambornik, tako da je mogla ob dobri sapi uiti tudi počasnim topničarkam Nizozemcev in Angležev, je bil ostal pri jahti.

»Z vso paro naprej!« je zaklical Yanez.

Jahta je zletela po valovih kakor čistokrvni konj, ki prvič začuti jahačeve ostroge.

»Izvrstno!« je rekel Yanez, ko brodovja ni bilo več videti. »Ne bil bi si mislil, da nam bo začetek tako dobro uspel.

Zdaj pa izpregovorimo besedico z gospodom Viljemom Hardelem. Gotovo bo na moč slabe volje. Toda ponudim mu čaj, ta ga bo nekoliko pomiril.«

Poklical je kuharja, ki je bil ta čas pripravil čaj, in se spustil z njim po stopnicah, ki so vodile v salon. Nato je odprl vrata, zaznamovana s številko 3. Dva Malajca sta s parangom v roki in karabinko

na ramenu stala na straži, da bi poslala nesrečnega poslanika na oni svet, če bi hotel zbežati.

»Dobro dan, sir Viljem,« je prijazno rekel Yanez, ko je stopil v kabino.

Odgovor je bilo rjovenje, podobno glasu divje zveri.

Portugalec ga je pogledal s hinavsko osuplostjo.

»Menda niso bili moji ljudje nevljudni, da ste tako slabe volje? Povejte, prosim! Takoj jih dam ustreliti.«

»Da je po mojem, bi dal ustreliti vas, kanala!«

»Krogla, ki me bo ubila, še ni ulita,« je odvrnil Yanez in skomignil z rameni.

»Pomirite se, sir Viljem, in popijte z menoj skodelico čaja. Izvrsten je.«

»Hodite k vragu!« je kričnil Anglež.

»Čaj pomirja živce. Vi kot Anglež bi morali to najbolj vedeti.«

»Kar sami pijte svoj čaj, jaz mu ne zaupam.«

»Mar mislite, da vas hočem zastrupiti?«

»Po vsem, kar ste že storili, vas imam za zmožnega, da hladnokrvno vzamete na svojo vest umor.«

»Vedaj me ne poznate.«

»Pred mnogimi leti je bilo v teh krajih mnogo slišati o dveh drznih razbojnikih. Eden se je imenoval »malajskega tigra«, drugi je bil Yanez de Gomera.«

»Jaz nisem ne ta ne oni.«

»Slišal sem, ko je kapitan izgovoril vaše ime. Dobra ušesa imam.«

»Samo prevelika, se mi vidi,« je hotel Yanez

pripomniti. Vendar je molčal, da ne bi Angleža še bolj razjaril.

Vzel si je stol in prisedel k mizi, na kateri se je kadil čaj, ki je polnil ves prostor s prelestno vonjavjo.

»Sir Viljem, pridružite se,« je rekel Portugalec.

Poslanik, ki je željno vdihaval vonj najljubše pijače vseh Angležev in zdaj pa zdaj kakor jezen maček vzgrbančil nos, se ni mogel dalje upirati izkušnjavi.

»Boste vi tudi pili?« je vprašal.

»Pol me prvi, če vam je prav. Potem se vsekako lahko zanesete, da čaj ni zastrupljen.«

Anglež se je vdal. Sédel je Yanezu nasproti in se s komolcem naslonil na mizo.

Nato je vzel skodelico, ki mu jo je podal Portugalec, in jo izpraznil na dušek.

A videti je bilo, da mu pijača ni pomirila živcev, marveč je vplivala nanj baš narobe, kajti vstal je, udaril s pestjo po mizi in zakričal:

»Ali mislite že povedati, kaj nameravate z menoj, razbojnik.«

»Desetkrat sem vam že rekel, da me imenujte visokost, kakor sem tudi jaz proti vam vljuden.«

»Kakšne namene imate z menoj?«

Yanez je vzel cigaretnico iz žepa ter jo ponudil Angležu:

»Po čajju se cigareta prileže.«

»Najbrž je v nji kako omamilo.«

»Izberite eno zame in eno zase.«

»Da sem katoličan, bi vas imel za peklenščaka,« je rekel sir Viljem, ko je nekajkrat potegnil dim.